

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKO DELO
6. OKVIRNI PROGRAM EU S Poudarkom NA
POSTOPKIH PRIJAVE IN SODELOVANJU
SLOVENIJE**

Ljubljana, junij 2004

JELENA RAŠULA

IZJAVA

Študentka **Jelena Rašula** izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom **prof. dr. Petra Stanovnika** in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne **3. junija 2004**

Podpis: _____

KAZALO

I. UVOD	1
----------------	----------

II. TEORETIČNI DEL	3
---------------------------	----------

1. PROGRAMI EU	3
1.1. DELITEV PROGRAMOV EU	3
1.1.1. Centralizirani ali komunitarni programi	3
1.1.2. Decentralizirani programi	5
2. RAZVOJ OKVIRNIH PROGRAMOV EU	6
2.1. EVROPSKI RAZISKOVALNI PROSTOR - ERA	6
2.2. OKVIRNI PROGRAMI EU	7
2.2.1. Pred okvirnimi programi	7
2.2.2. Prvi okvirni program (1984–1987)	8
2.2.3. Drugi okvirni program (1987–1991)	8
2.2.4. Tretji okvirni program (1990–1994)	9
2.2.5. Četrti okvirni program (1994–1998)	9
2.2.6. Peti okvirni program (1998–2002)	9
2.2.7. Šesti okvirni program (2002–2006)	10
3. ŠESTI OKVIRNI PROGRAM EVROPSKE UNIJE	10
3.1. STRUKTURA	11
3.2. INSTRUMENTI PRIJAV	12
3.2.1. Integrirani projekti - IP	12
3.2.2. Mreže odličnosti - NoE	13
3.2.3. Skupno izvajanje nacionalnih raziskovalnih programov po 169. členu	13
3.2.4. Posebni ciljni raziskovalni in inovacijski projekti - STREP	13
3.2.5. Koordinacijske aktivnosti – CA	13
3.2.6. Posebne podporne aktivnosti - SSA	14
3.2.7. Posebni raziskovalni programi za majhna in srednja podjetja (CRAFT, CR)	14
3.2.8. Posebni programi za promocijo raziskovalne infrastrukture	15
3.2.9. Marie Curie dejavnosti za mobilnost, izobraževanje in odličnost	15
3.3. SODELUJOČE DRŽAVE	16
3.4. POMEMBNI VIRI INFORMACIJ O 6. OKVIRNEM PROGRAMU	16
3.5. OD IDEJE DO POGODBE	17
3.5.1. Projektna ideja, zbiranje informacij	17
3.5.2. Pregled strukture 6. okvirnega programa	18
3.5.3. Izbor instrumenta	18
3.5.4. Sestava konzorcija	18
3.5.5. Iskanje razpisa (Call for proposals)	19
3.5.6. Razumevanje delovnega programa (Work Programme)	20
3.5.7. Navodila za prijavitelje (Guide for Proposers)	20
3.5.8. Priročnik za ocenjevanje (Guidelines on Proposal Evaluation and Selection Procedures)	24
3.5.9. Model pogodbe in finančna navodila	26

3.5.10. Oddaja prijave _____	26
3.5.11. Ocenjevanje prijave, pogajanja, podpis pogodbe _____	26

III. PRAKTIČNI DEL **28**

1. SODELOVANJE SLOVENIJE V PROGRAMIH _____	28
1.1. PETI OKVIRNI PROGRAM _____	28
1.2. ŠESTI OKVIRNI PROGRAM _____	29
1.3. SKLADNOST Z RAZVOJNIMI USMERITVAMI SLOVENIJE _____	31
1.4. SPREMEMBE PO 1. MAJU 2004 _____	33
2. ANALIZA PRIMERA IZ SLOVENIJE _____	34
2.1. OPIS PROJEKTA _____	34
2.2. OD IDEJE DO POGODBE – PRESOJA POSTOPKA _____	35

IV. SKLEP **39**

LITERATURA **42**

VIRI **42**

I. UVOD

6. okvirni program je program financiranja znanstveno-tehnoloških projektov, ki imajo evropsko dimenzijo in zadostujejo kriteriju odličnosti. Izvajanje projektov neposredno nadzira Evropska komisija, ki jih tudi financira (Slovenija in Evropska unija – o pogajanjih in njihovih posledicah, 2004).

Namen diplomske naloge je na razumljiv način predstaviti 6. okvirni program tudi takemu bralcu, ki s tematiko ni seznanjen. Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in praktičnega dela.

Teoretični del

V 1. poglavju sem opisala **delitev programov EU** na centralizirane ali komunitarne programe (kamor uvrščamo 6. okvirni program) ter decentralizirane programe. V 2. poglavju je predstavljena **zgodovina okvirnih programov** ter misel, ki so jo sprejeli voditelji držav članic Evropske unije na zasedanju Evropskega sveta v Lizboni leta 2000. Zavezali so se, da bodo do leta 2010 v Evropski uniji ustvarili najbolj dinamičen in na znanju temelječi ekonomski prostor na svetu. Določili so tudi načine za doseganje tega ambicioznega cilja: do leta 2010 bodo države EU svoja vlaganja v raziskave in razvoj povečale na 3 % BDP, hkrati pa bodo na področju skupnega trga ustvarile **Evropski raziskovalni prostor – ERA**. Ravno 6. okvirni program, ki poteka od 2002 do 2006, bo izvajal to novo skupno evropsko raziskovalno politiko.

Za razumevanje programa moramo poznati njegovo vsebino, ki sem jo prikazala v 3. poglavju. Bralca na tem mestu seznanim s strukturo programa, z instrumenti prijav, z možnostmi sodelovanja ter s pomembnimi viri informacij.

Struktura programa je taka, da se na razpise prijavljamo v okviru treh glavnih sklopov dejavnosti: integracija ERA, strukturiranje ERA ali utrditev temeljev ERA. Del 6. okvirnega programa pa je tudi program Euratom, ki je namenjen raziskovalnim in izobraževalnim dejavnostim na področju jedrske energije.

Instrument je pojem, ki označuje način izvajanja projekta. Instrumenti so številni in razumevanje njihove vsebine je ključnega pomena za iskanje pravih razpisov znotraj 6. okvirnega programa. Instrumenti v 6. okvirnem programu so: integrirani projekti - IP, mreže odličnosti - NoE, skupno izvajanje nacionalnih raziskovalnih programov po 169. členu ustanovitvene pogodbe držav članic, posebni ciljni raziskovalni in inovacijski projekti - STREP, koordinacijske aktivnosti – CA, posebne podporne aktivnosti - SSA, posebni raziskovalni programi za majhna in srednja podjetja (CRAFT, CR), posebni programi za promocijo raziskovalne infrastrukture ter Marie Curie dejavnosti za mobilnost, izobraževanje in odličnost.

Pri vsakem instrumentu sem navedla angleški naziv, kratek opis, namen in cilje ter odstotek prispevka EU k stroškom projekta, saj ti podatki močno pripomorejo k razumevanju pomena posameznega instrumenta.

Podrobno sem opisala tudi **zaporedje korakov od projektne ideje do pogodbe**, kar je predstavljeno v obliki kratkega vodnika z nekaj nasveti. Zaporedje, ki ga predlaga uradna stran 6. okvirnega programa (portal CORDIS) je naslednje: projektna ideja, zbiranje informacij, pregled strukture 6. okvirnega programa, izbor instrumenta, sestava konzorcija, iskanje razpisa, razumevanje delovnega programa, navodil za prijavitelje ter priložnika za ocenjevanje, razumevanje modelov pogodbe in finančnih navodil, sistema oddaje prijav ter postopka ocenjevanja prijav, ki mu sledi postopek pogajanj ter podpis pogodbe.

Praktični del

V praktičnem delu sem v 1. poglavju ocenila sodelovanje Slovenije v okvirnih programih. V podpoglavjih 1.1. in 1.2. sem ocenila **uspešnost Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu** na podlagi podatkov, ki sem jih pridobila na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport. V podpoglavju 1.3. sem ugotavljala, **ali je Slovenija s sodelovanjem v 5. in 6. okvirnem programu ravnala v skladu s svojimi razvojnimi usmeritvami**, ki jih navajata Poročilo o razvoju 2004 in Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006 (SGRS). Vključila sem tudi podpoglavje **o spremembah, ki so nastopile po 1. maju 2004, ko je Slovenija vstopila v Evropsko unijo**. V vsebinskem pogledu se z našim članstvom v EU pri sodelovanju v 6. okvirnem programu ni nič spremenilo, v finančnem pogledu pa je razlika le ta, da finančnega prispevka od leta 2004 dalje ne plačujemo posebej, pač pa v sklopu enotnega prispevka za EU.

2. poglavje praktičnega dela oziroma **analiza primera iz Slovenije** opisuje **projekt AIDA – napredna elektronska administracijska platforma v sferi uporabe elektronskih dokumentov in elektronskih servisov**, ki je v 5. okvirnem programu pridobil sredstva na razpisu. V projekt so bila vključena tudi štiri slovenska podjetja, koordinator pa je bilo podjetje INFONOVA iz Avstrije. Snovalci projekta AIDA so ugotovili, da lahko za izvajanje projekta pridobijo sredstva na 5. okvirnem programu EU, ki je bil aktualen od 1998–2002. Zanimalo me je predvsem, kako so se snovalci projekta lotili korakov od projektne ideje do pogodbe ter ali je to zaporedje skladno s tistim, opisanim na uradnih spletnih straneh programa.

II. TEORETIČNI DEL

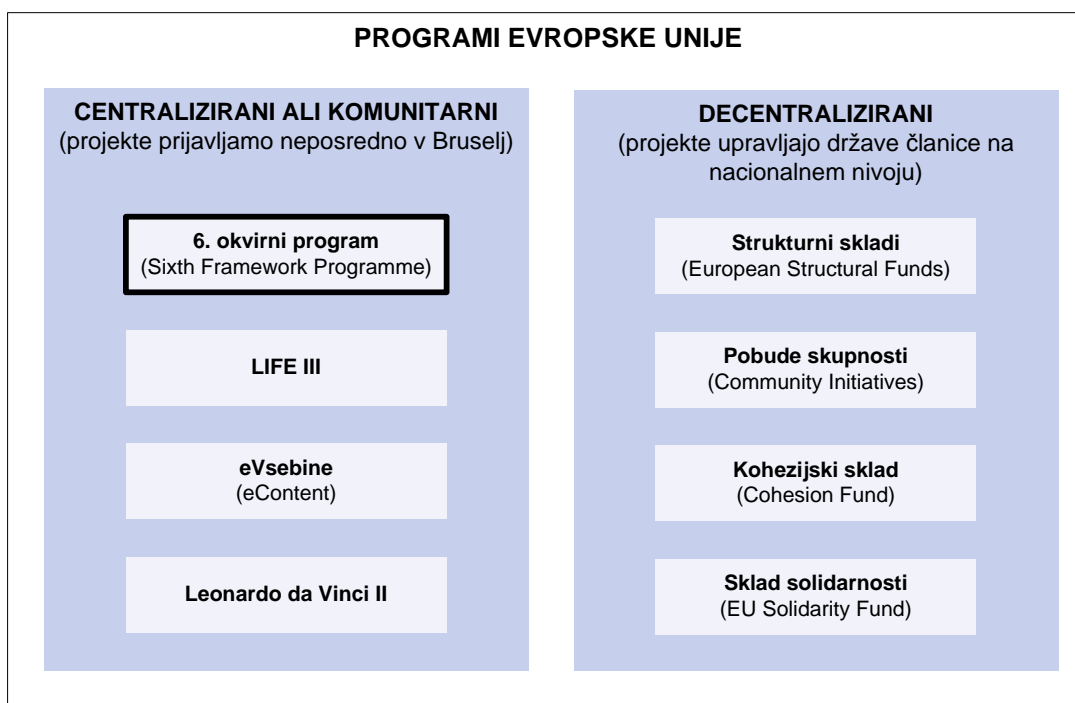
Do leta 2010 bomo v Evropski uniji ustvarili najbolj dinamičen in na znanju temelječi ekonomski prostor na svetu (Lizbonska deklaracija, 2000)

1. PROGRAMI EU

1.1. Delitev programov EU

Za razumevanje vsebine programov EU moramo poznati logiko, ki je v njihovem ozadju. V ta namen bom uporabila delitev programov glede na organiziranost, torej na centralizirane in decentralizirane. Ta delitev opredeljuje centralizirane programe kot tiste, kjer projekte prijavljamo neposredno v Bruselj, decentralizirane pa kot programe, ki jih upravljajo države članice na nacionalnem nivoju in jih prijavljamo na slovensko institucijo (Zapiski s seminarja Pridobivanje nepovratnih sredstev EU, 2004).

Slika 1: Delitev programov EU glede na organiziranost

Vir: Zapiski s seminarja "Pridobivanje nepovratnih sredstev EU", 2004.

1.1.1. Centralizirani ali komunitarni programi

Centralizirani ali komunitarni programi so tisti, pri katerih projekte prijavljamo neposredno v Bruselj. V to skupino spadajo različni programi EU, na kratko pa bom opisala 6. okvirni program, LIFE III, eVsebine ter program Leonardo da Vinci.

6. okvirni program EU (Sixth Framework Programme). To je program Evropske skupnosti za raziskave, tehnološki razvoj in demonstracijske dejavnosti, s katerim želi Evropska komisija (Komisija) zagotoviti izvajanje raziskovalnih projektov na vseevropskem nivoju. Projekti morajo biti mednarodni in načeloma ne pokrivajo vseh znanstvenih disciplin. Evropska komisija je zato določila le nekaj prioritarnih področij: genomika in biotehnologija za zdravje, tehnologije in informacijske družbe, nanotehnologija, materiali in proizvodne metode, aeronavtika in vesolje, kakovost in varnost živil ter prehrane, trajnostni razvoj in globalne spremembe ter državljanji in upravljanje v družbi znanja (Polajnar, 2003, str. 3). Del 6. okvirnega programa je tudi podprogram Euratom, ki je namenjen raziskovalnim dejavnostim na področju jedrske energije. Program je bil uradno odprt konec leta 2002 in bo trajal do leta 2006. Zanj je namenjenih 17,6 milijarde evrov (Slovenija in Evropska unija – o pogajanjih in njihovih posledicah, 2004).

LIFE III. Program LIFE obsega tri vsebinske sklope: narava, okolje in tretje države. Dostopen je vsem državam članicam EU, nekaterim državam kandidatkam (Estonija, Madžarska, Latvija, Romunija, Slovaška in Slovenija) ter določenim tretjim državam. Izveden je bil v več stopnjah: za prvo stopnjo (1992–1995) je bilo namenjenih 400 milijonov evrov, za drugo stopnjo (1996–1999) približno 450 milijonov evrov, proračun trenutno aktualne tretje stopnje LIFE III (2000–2004) pa obsega 640 milijonov evrov. V okviru tega programa EU financira predvsem demonstracijske projekte, pri katerih so na primer laboratorijske raziskave že izvedene, idejo pa je potrebno preizkusiti še v pristnem okolju (LIFE – III, 2004; Kenney, 2003).

eVsebine (eContent). To je program Evropske unije, ustanovljen 22. decembra 2000 z odlokom Evropskega sveta. Njegov osnovni namen je spodbujanje razvoja, uporabe in distribucije evropskih digitalnih vsebin v globalnih omrežjih ter promoviranje jezikovne in kulturne raznolikosti na področju informacijske družbe. Nastal je kot odgovor na cilje akcijskega programa eEuropa 2002, predvsem na točko "stimuliranje uporabe interneta". Program bo trajal štiri leta od dneva objave v Uradnem listu Evropske skupnosti (Official Journal of the European Communities) z dne 18. 1. 2001. Predvidena količina sredstev za izvedbo celotnega programa je 100 milijonov evrov (Program e-Vsebine, 2004).

Leonardo da Vinci II. Program je imenovan tudi "steber vseživljenjskega učenja" in je namenjen predvsem inovativnim rešitvam. Projekti se delijo v dva večja sklopa: mobilnost in drugi projekti. Projekti mobilnosti so namenjeni posameznikom, ki v tujini pridobivajo nove izkušnje in znanja. Za te projekte nam bo z vstopom v Evropsko unijo na voljo nekaj več kot 700 tisoč evrov. Drugi projekti (pilotni, jezikovna znanja in spretnosti, mednarodne mreže in podatkovni materiali) pa so obsežnejši. Pri njih je pomembno, da so sodelujoči prisotni pri razvoju novih rešitev in vsebin na področju, na katero se nanaša projekt. Prva stopnja projekta je trajala od leta 1995 do 1999, od leta 2000 pa poteka druga stopnja, ki bo trajala do leta 2006 (Flander, 2004; Leonardo da Vinci, 2003).

1.1.2. Decentralizirani programi

Decentralizirane programe upravljajo države članice na nacionalnem nivoju. To pomeni, da prijav ne pošiljamo v Bruselj, temveč jih prijavljamo na slovenskih institucijah. V tej skupini bom opisala strukturne sklade (ERDF, ESF, EAGGF, FIFG), pobude skupnosti (INTERREG III, EQUAL in dva, ki ju v Sloveniji ni: URBAN II in LEADER), kohezijski sklad in sklad solidarnosti EU.

Strukturni skladi (European Structural Funds). Strukturni skladi so bili ustanovljeni z namenom pospeševanja razvoja in zmanjševanja razlik med regijami in državami v Evropski uniji. Sredstva so namenjena šibkejšim regijam, čeprav je res, da tudi bogatejše niso izločene zaradi dobro pripravljenih projektov in izkazanega interesa. V programskem obdobju 2000–2006 bo za kohezijsko politiko namenjenih 213 milijard evrov (tretjina proračuna EU). Obstajajo štiri strukturni skladi (Zalaznik, 2003; Sistem strukturnih skladov Evropske Unije, 2004):

- **evropski sklad za regionalni razvoj**, katerega glavni cilj je spodbujanje razvoja zaostalih regij (European Regional Development Fund - ERDF),
- **evropski socialni sklad**, ki deluje na področju zaposlovanja (European Social Fund - ESF),
- **evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad** za strukturno prilagajanje kmetijstva (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF),
- **finančni instrument za usmerjanje ribištva** (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG).

Pobude skupnosti (Community Initiatives). Razvojne iniciative, ki so financirane iz strukturnih skladov, ustvarjajo pristop k razvoju ob upoštevanju okolja in enakih možnosti za vse. Kot sem že omenila, izvajanje poteka decentralizirano, kar pomeni, da je za večino odgovorna nacionalna raven in regionalne avtoritete. V Sloveniji sta aktualna le programa INTERREG III in EQUAL, saj je Evropska unija za to programsko obdobje določila štiri iniciative, ki so namenjene iskanju skupnih rešitev za specifične probleme (Sistem strukturnih skladov Evropske Unije, 2004):

- **čezmejno sodelovanje, mednarodno sodelovanje in medregionalno sodelovanje** (INTERREG III). Spodbuja partnerstvo in sodelovanje med ljudmi ob meji in čez državno mejo. Ta iniciativa je financirana v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj.
- **kombinacija neenakosti in diskriminacije na trgu dela** (EQUAL). Ta iniciativa je financirana iz Evropskega socialnega sklada.
- **trajnostni razvoj mest in urbanih naselij** (URBAN II). Ta je financiran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

- **ruralni razvoj lokalnih iniciativ kot trajnostni razvoj območij (LEADER).** Ta iniciativa je financirana v okviru Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada.

Kohezijski sklad (Cohesion Fund). To je poseben sklad, ki je nastal leta 1993 in je s ciljem premagovati razlike v razvoju soroden strukturnim skladom. Ustanovljen je bil za pomoč najrevnejšim članicam (Španiji, Portugalski, Irski in Grčiji), ki niso dosegale 90 odstotkov BDP Evropske unije. Kohezijski sklad je bil ustanovljen z Maastrichtskim sporazumom, z namenom, da prispeva finančno pomoč projektom, ki naj bi pomagali dosegati cilje na področju okolja in evropske transportne povezave v EU. (Zalaznik, 2003; Sistem strukturnih skladov Evropske Unije, 2004).

Sklad solidarnosti EU (The European Union Solidarity Fund). Cilj sklada je, da skupnosti omogoči hitro in učinkovito izraziti solidarnost do države, ki je pretrpela veliko naravno nesrečo (The European Union Solidarity Fund, 2003).

2. RAZVOJ OKVIRNIH PROGRAMOV EU

2.1. Evropski raziskovalni prostor - ERA

Ideja evropskega raziskovalnega prostora – ERA (European research area) izvira iz ugotovitve, da ima evropska raziskovalna dejavnost tri slabosti: pomanjkljiva sredstva, pomanjkanje spodbud za raziskave in izkoriščanje rezultatov ter razdrobljenost dejavnosti ter resursov. Na prostoru EU je kljub prostemu pretoku blaga, storitev, ljudi in kapitala tako sodelovanje premajhno.

Voditelji držav članic Unije so zaradi teh dejstev na zasedanju Evropskega sveta v Lizboni leta 2000 sprejeli deklaracijo, v kateri so se zavezali: "**Do leta 2010 bomo v Evropski uniji ustvarili najbolj dinamičen in na znanju temelječi ekonomski prostor na svetu.**" Določili so tudi načine za doseganje tega ambicioznega cilja: do leta 2010 bodo države EU svoja vlaganja v raziskave in razvoj povečale na 3 % BDP, hkrati pa bodo na področju skupnega trga ustvarile Evropski raziskovalni prostor – ERA (Polajnar, 2003, str. 1).

Cilj ERA združuje tri komplementarne koncepte (European Research Area, 2004):

- stvaritev "notranjega trga" raziskovalne dejavnosti, prostor za prosto gibanje znanja, raziskovanja in tehnologije, s ciljem povečati sodelovanje, spodbujati konkurenčnost in dosegati boljšo razporeditev resursov,
- ponovno strukturiranje evropskih raziskav, posebej z izboljšanjem koordinacije nacionalnih raziskovalnih dejavnosti in politik,
- razvoj evropske raziskovalne politike, ki se poleg investiranja v raziskovalne dejavnosti nanaša tudi na vse pomembne poglede na politiko EU in druge nacionalne politike.

Politika ERA je podala naslednje smernice razvoja in povzela takratno stanje na področju raziskav (Slovenija v evropskem raziskovalnem prostoru (ERA), 2003; Towards a European research area, 2000, str. 4–5):

- EU (povprečje 1,8 % GDP) vlaga manj denarja v raziskave kot ZDA (2,8 %) in Japonska (2,9 %),
- usklajeno koordiniranje nacionalnih in evropskih programov,
- izgradnja centrov odličnosti in utrditev mreže centrov odličnosti,
- vloga raziskovalne infrastrukture v Evropi,
- ustanovitev rizičnega kapitala za stimulacijo investiranja privatnega kapitala v raziskave,
- določitev bolj pregledne metodologije izvajanja nacionalnih raziskovalnih programov, razvojnih politik in inovacijskih kapacitet,
- izgradnja hitre transevropske podatkovno komunikacijske mreže, ki bi vključevala vse raziskovalne institucije in končno ves izobraževalni proces,
- okrepitev politike mobilnosti raziskovalcev in ustvariti odlične pogoje za delo v evropskih institucijah,
- izgradnja preprostega evropskega sistema patentiranja, ki bi zagotavljal učinkovito zaščito intelektualne lastnine.

2.2. Okvirni programi EU

6. okvirni program Evropske unije za raziskave in tehnološki razvoj (6OP) je glavni instrument za razvoj ERA. Toda preden se lotimo sestave 6OP, pogledjmo, kako so se razvijali okvirni programi do danes.

2.2.1. Pred okvirnimi programi

Leta 1957 so Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nizozemska in Nemčija podpisale Rimski sporazum, po katerem so prevladovali skupni projekti v temeljnih raziskavah, mednarodne organizacije in določeni skupni razvojni projekti. Ta znanstveno-tehnološka politika ni bila uspešna, saj je prevladovala podpora določenim strateškim panogam in velikim podjetjem. Zaradi neuspeha so evropske države začele podpirati izbrane generične tehnologije in leta 1974 je Council sprejel dokument o skupni politiki na področju znanosti in tehnologije s ciljem koordinirati nacionalne politike in pripraviti skupne evropske raziskovalne projekte. Ko je Komisija EU leta 1977 ugotovila, da Unija tehnološko zaostaja za ZDA in Japonsko predvsem v informacijski tehnologiji, je bil vzpostavljen program ESPRIT (European Strategic Programme for Research and Development in Information Technology). Leta 1985 je bila ustanovljena tudi EUREKA, ki je vključevala članice EU, države EFTE in Turčijo (Kavaš, 1998, str. 39).

Leta 1986 je bil podpisan The Single European Act (SEA), ki je stopil v veljavo 1. julija 1987 in dal pravno osnovo za večletne okvirne programe. Čeprav je bil SEA sprejet šele 1987. leta, je bil zaradi potrebe po koordinaciji znanstveno-tehnološke politike EU že 1984. leta sprejet Prvi okvirni program (Kavaš, 1998, str. 39).

Od 1984. leta so bile dejavnosti strateško načrtovane in koordinirane znotraj večletnih Okvirnih programov, katerih cilj je določiti in pokriti prioriteta področja, določena v obdobju trajanja programa. V programe so se do danes vključila mnoga evropska podjetja, raziskovalni centri in univerze. Okvirni programi so instrumenti, ki odražajo znanstvene in tehnološke prioritete časa, v katerem so ustvarjeni, ter prevladujoče ekonomske in politične okoliščine (European Union RTD – Introduction, 2000).

2.2.2. Prvi okvirni program (1984–1987)¹

Prvi okvirni program je bil sprejet leta 1983 za štiriletno obdobje od 1984 do 1987. Šlo je le za navidezno oblikovanje novega okvirnega programa, saj pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti ni omogočala, da bi se sredstva proračuna namenjala za potrebe splošnega raziskovalnega programa. Sredstva prvega okvirnega programa so tako pomenila le seštevek sredstev, ki jih je Svet ministrov že odobril za posamezne raziskovalne programe in dejavnosti ali pa so bila v postopku sprejemanja (ESPRIT, Euratom ...).

Obseg sredstev: 3.750 mio ECU.

Prioritetna področja: kmetijstvo, energija, industrija, surovine, socialni aspekti, okolje in človeški potencial.

Poudarek: energija (47,2 % sredstev).

2.2.3. Drugi okvirni program (1987–1991)

Drugi okvirni program je imel za cilj razviti tehnologije prihodnosti, posebej na področjih informacijske tehnologije in elektronike ter materialov in industrijskih tehnologij. Program ni spodbujal le novih industrijskih panog, temveč je podpiral tudi uvedbo novih tehnologij v tradicionalne industrijske panoge.

Obseg sredstev: 5.396 mio ECU.

Prioritetna področja: kakovost življenja, enotni trg in informacijska ter komunikacijska družba, modernizacija industrijskih sektorjev, optimalna izraba bioloških virov, energija, znanost in tehnologija za razvoj, izraba morja in optimizacija morskih virov ter izboljšanje evropskega znanstveno-tehnološkega sodelovanja.

Poudarek: enotni trg in informacijska ter komunikacijska družba (42,2 % sredstev).

¹ Informacije o okvirnih programih so povzete po: Kavaš, 1998, str. 39–46; Usenik, 2000, str. 54–68; European Union RTD – Introduction, 2000.

2.2.4. Tretji okvirni program (1990–1994)

Tretji okvirni program je bil sprejet leta 1990 v času trajanja drugega okvirnega programa zaradi želje po zagotavljanju kontinuitete raziskovalnega dela in lažjem finančnem načrtovanju. Poudarjal je širitev raziskovalnih dosežkov ter izobraževanje in mobilnost raziskovalcev.

Obseg sredstev: 6.600 mio ECU.

Prioritetna področja: osnovne tehnologije (informacijske in komunikacijske tehnologije ter industrijske tehnologije in tehnologije materialov), upravljanje z naravnimi viri (okolje, znanosti o življenju, energija) in optimizacija intelektualnih virov (človeški kapital in mobilnost).

Poudarek: informacijske in komunikacijske tehnologije (37,7 % sredstev).

2.2.5. Četrty okvirni program (1994–1998)

Četrty okvirni program je združil raziskovalne in tehnološko-razvojne dejavnosti v nejedrskem (non-nuclear) sektorju in vseboval programe, namenjene mednarodnem sodelovanju, širjenju in uporabi rezultatov raziskav ter izpopolnjevanju in mobilnosti raziskovalcev. Za jedrski (nuclear) sektor pa je bil ločeno ustanovljen Euratom okvirni program.

Obseg sredstev: 13.215 mio ECU (OP: 11.879 mio ECU, Euratom: 1.336 mio ECU).

Prioritetna področja:

- 1. DEJAVNOST: informacijske in komunikacijske tehnologije, industrijske tehnologije, okolje, znanosti o življenju, energija, transport ter ciljne socio-ekonomske raziskave.
- 2. DEJAVNOST: sodelovanje s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami.
- 3. DEJAVNOST: razširjanje in izraba raziskovalnih rezultatov.
- 4. DEJAVNOST: spodbujanje izobraževanja in mobilnosti raziskovalcev.

Poudarek: informacijske in komunikacijske tehnologije (27,7 %), energija (18,3 %) in industrijske tehnologije (16,2 % sredstev).

2.2.6. Peti okvirni program (1998–2002)

Peti okvirni program je sestavljen, tako kot njegov prednik, iz dveh ločenih delov. Prvi je Okvirni program, ki pokriva raziskave, tehnološki razvoj in demonstracijske dejavnosti, drugi del pa je Euratom okvirni program, ki pokriva raziskave v jedrskem sektorju. Cilj 5. okvirnega programa je okrepitev znanstveno-tehnoloških temeljev za pospešitev razvoja in konkurenčnosti industrije, pospešitev odpiranja novih delovnih mest in izboljšanje kakovosti življenja državljanov Evrope.

Obseg sredstev: 14.960 mio EUR (OP: 13.700 mio EUR, Euratom: 1.260 mio EUR).

Prioritetna področja:

- **TEMATSKI PROGRAMI:** kakovost življenja in ravnanje z življenjskimi viri, uporabniku prijazna informacijska družba, spodbujanje konkurenčnosti in trajnostne gospodarske rasti ter energija, okolje in trajnostni razvoj.
- **HORIZONTALNI PROGRAMI:** spodbujanje mednarodnega znanstveno-tehnološkega sodelovanja v Evropi, spodbujanje inovativnosti in udeležbe malih in srednjih podjetij (MSP²), razvoj raziskovalnega kadra in poglobljanje socio-ekonomskih znanj ter neposredne akcije – skupni raziskovalni center (JRC³).
- Euratom: posredne akcije ter neposredne akcije – skupni raziskovalni center (JRC).

Poudarek: uporabniku prijazna informacijska družba (24,1 %), spodbujanje konkurenčnosti in trajnostne gospodarske rasti (18,1 %), kakovost življenja in ravnanje z življenjskimi viri (16,1 %) in energija, okolje in trajnostni razvoj (14,2 % sredstev).

2.2.7. Šesti okvirni program (2002–2006)

6. okvirni program je finančni instrument z namenom, da ERA postane resničnost. Njegov namen sega še dlje od tega: zmanjšati vrzel z ZDA in Japonsko, uresničiti Lizbonski cilj, premagovati razdrobljenosti raziskovalnega prostora in nuditi podporo evropski raziskovalni politiki.

Obseg sredstev: 17.500 mio EUR (OP: 16.270 mio EUR, Euratom: 1.230 mio EUR).

3. ŠESTI OKVIRNI PROGRAM EVROPSKE UNIJE

6. okvirni program, ki bo potekal od 2002 do 2006, izvaja novo skupno evropsko raziskovalno politiko ERA. Glavne značilnosti programa so (6. okvirni program EU (2002 – 2006), 2003):

- izvajanje velikih raziskovalnih projektov,
- usmerjenost raziskav na izbrana prioritetna raziskovalna področja,
- spodbujanje sodelovanja majhnih in srednje velikih podjetij,
- spodbujanje mobilnosti raziskovalcev,
- integriranje raziskovalne infrastrukture,
- tesnejše mednarodno sodelovanje v nacionalnem, regionalnem, evropskem in svetovnem merilu.

² Definicija MSP: manj kot 250 zaposlenih, letni promet pod 40 milijoni evrov, lastništvo velikega podjetja ne sme presegati 25 %.

³ Joint Research Centre.

3.1. Struktura

Na razpise 6OP se lahko prijavljamo v okviru treh glavnih sklopov dejavnosti: **integracija ERA, strukturiranje ERA in utrditev temeljev ERA**. Del 6. okvirnega programa pa je tudi program **Euratom**, ki je namenjen raziskovalnim in izobraževalnim dejavnostim na področju jedrske energije. Strukturo lahko najboljše ponazorimo s sliko.

Slika 2: Glavne dejavnosti 6. okvirnega programa

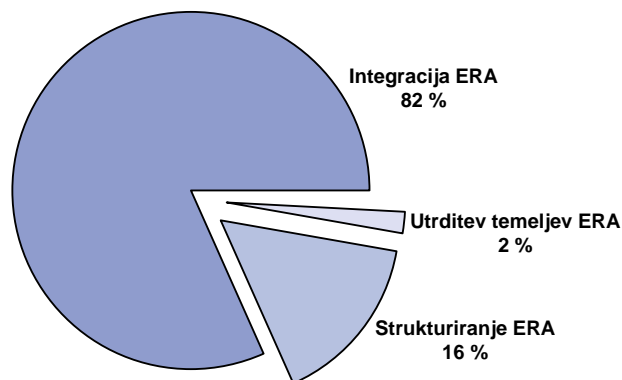

Vir: 6. okvirni program EU (2002-2006), 2003.

Razdelitev sredstev po sklopih je prikazana na Sliki 3 (brez programa Euratom).

Slika 3: Razdelitev sredstev po sklopih 6OP

SKLOP	SREDSTVA
Integracija ERA	13.345 mio EUR
Strukturiranje ERA	2.605 mio EUR
Utrditev temelj. ERA	320 mio EUR
SKUPAJ:	16.270 mio EUR
Euratom	1.230 mio EUR
SKUPAJ:	17.500 mio EUR

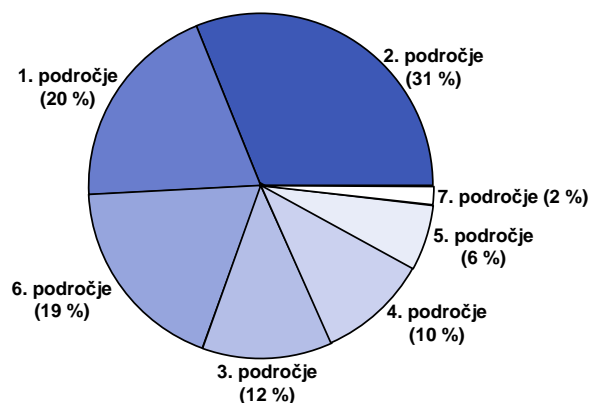

Vir: 6. okvirni program EU (2002-2006), 2003.

V prvem sklopu je sedem tematskih prioritarnih področij, ki so ozko usmerjena. Razdelitev sredstev, namenjenih tem prioritarnim, je prikazana na Sliki 4.

Slika 4: Razdelitev sredstev po tematskih prioritarnih 6OP

PRIORITETNO PODROČJE	SREDSTVA
1. Genomika in biotehnologija ...	2.255 mio EUR
2. Tehnologija informacijske družbe	3.625 mio EUR
3. Nanotehnologija, materiali in ...	1.300 mio EUR
4. Aeronavtika in vesolje	1.075 mio EUR
5. Kakovost in varnost živil ter ...	685 mio EUR
6. Trajnostni razvoj in globalne ...	2.120 mio EUR
7. Državljeni in upravljanje ...	225 mio EUR
SKUPAJ:	11.285 mio EUR

Vir: 6. okvirni program EU (2002-2006), 2003.

Največji poudarek je na področjih Tehnologija informacijske družbe (IST), Genomika in biotehnologija za zdravje (BioTechHealth) ter Trajnostni razvoj in globalne spremembe (SustDev). Tem trem področjem je skupaj dodeljenih 70 % sredstev za financiranje projektov, prijavljenih na razpise za opredeljena prioritarna področja.

3.2. Instrumenti prijav

Instrument je pojem, ki označuje način izvajanja projekta. Za 6. okvirni program so oblikovali različne instrumente za različne cilje projektov. V razpisu za prijavo projektov je vedno vnaprej definiran instrument, ki določa, na kakšen način mora imeti konzorcij organizirano svoje delo in organizacijo.

V nadaljevanju bom opisala instrumente za izvajanje projektov 6. okvirnega programa (Sixth Framework Programme, 2004). Pri številu udeležencev, ki naj bi jih imel konzorcij pri prijavi na razpis z določenim instrumentom, bom ponekod napisala dva vsebinsko različna podatka. Prvi je uradno število, drugi pa običajno število udeležencev (Zapiski s seminarja Pridobivanje nepovratnih sredstev EU, 2004, str. 15).

3.2.1. Integrirani projekti - IP

Angleški naziv: Integrated Projects

Opis: IP je instrument, namenjen podpori ciljno usmerjenim raziskavam, katerih temeljni rezultat je novo znanje.

Namen in cilji: dvig evropske konkurenčnosti, reševanje ključnih družbenih problemov.

Število udeležencev: najmanj trije. Običajno: 15–20.

Prispevek EU: prispevek k stroškom projekta: do 50 % za raziskave, do 35 % za demonstracije in 100 % za izobraževanje.

3.2.2. Mreže odličnosti - NoE

Angleški naziv: Networks of Excellence

Opis: NoE so instrument za krepitev odličnosti z reševanjem težav na področju razdrobljenosti evropskih raziskav, katerih temeljni rezultat je prestrukturiranje načina izvedbe raziskav.

Namen in cilji: doseči najvišjo odličnost določenega raziskovalnega področja s pomočjo vključevanja kritične mase raziskovalcev oziroma ekspertov in njihovega znanja.

Število udeležencev: najmanj trije – najmanjše potrebno število partnerjev bo določal vsak razpis posebej. Običajno: 15–20.

Prispevek EU: prispevek k stroškom integracije: do 25 %.

3.2.3. Skupno izvajanje nacionalnih raziskovalnih programov po 169. členu

Angleški naziv: Article 169

Opis: Projekti se bodo izvajali na osnovi sodelovanja zainteresiranih držav oziroma ustreznih nacionalnih institucij. Skupno izvajanje nacionalnih in regionalnih programov je možno glede na 169. člen ustanovitvene pogodbe držav članic. V programe se bodo lahko vključevale tudi države kandidatke. Sodelovanje bo osnovano na usklajenih delovnih programih in splošnih, skupnih ali usklajenih javnih razpisih (6. okvirni program EU (2002-2006), 2003).

Prispevek EU: določen bo na podlagi 169. člena.

3.2.4. Posebni ciljni raziskovalni in inovacijski projekti - STREP

Angleški naziv: Specific Targeted Research Projects

Opis: STREP so nadaljevanje projektov 5. okvirnega programa.

Namen in cilji: izboljšanje evropske konkurenčnosti, reševanje družbenih problemov, tehnološki razvoj, izboljšanje izdelkov, procesov in storitev ter izvajanje demonstracijskih in inovacijskih aktivnosti.

Število udeležencev: najmanj trije. Običajno: 7–9.

Prispevek EU: prispevek k stroškom projekta: do 50 %.

3.2.5. Koordinacijske aktivnosti – CA

Angleški naziv: Coordination Actions

Opis: So nadaljevanje skupnih akcij (Concerted Actions) in tematskih mrež (Thematic networks) iz 5. okvirnega programa.

Namen in cilji: podpiranje sodelovanja pri izvajanju raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti. Pokrivajo izvajanje, organizacijo in vodenje skupnih iniciativ kot tudi organizacijo konferenc, sestankov, izvajanje študij, izmenjave ekspertov, izmenjavo in razširjanje rezultatov projektov, vzpostavitve skupnega informacijskega sistema in ekspertnih skupin.

Število udeležencev: najmanj trije iz treh različnih držav. Običajno: 20 in več.

Prispevek EU: prispevek k stroškom: do 100 %.

3.2.6. Posebne podporne aktivnosti - SSA

Angleški naziv: Specific Support Actions

Opis: So nadaljevanje projektov spremljajočih ukrepov (Accompanying Measures) 5. okvirnega programa.

Namen in cilji: izvajanje spremljajočih aktivnosti 6. okvirnega programa: organizacija različnih konferenc, seminarjev, študij in analiz, sodelovanje delovnih in ekspertnih skupin, operativna podpora ter razširjanje, izvajanje informacijskih in komunikativnih aktivnosti ter kombinacije naštetih aktivnosti.

Število udeležencev: eden ali partnerstvo. Običajno: 1.

Prispevek EU: prispevek k stroškom: do 100 % oziroma, če je potrebno, je to lahko vnaprej določen znesek.

3.2.7. Posebni raziskovalni programi za majhna in srednja podjetja (CRAFT, CR)

Angleški naziv: Specific projects for SMEs

Opis: Ukrepe delimo na dva instrumenta:

- CRAFT projekti (Co-operative Research Projects): predstavljajo nadaljevanje CRAFT projektov iz 5. okvirnega programa.
- CR – Raziskave gospodarskih združenj (Collective Research): naročniki projektov so gospodarska združenja ali panoge, kjer prevladujejo majhna in srednja podjetja pri ustreznih raziskovalnih institucijah.

Namen in cilji: CRAFT je namenjen skupini SME, ki nimajo dovolj raziskovalnih sposobnosti. V ta namen najamejo vsaj dve raziskovalni ustanovi, ki zanje iščeta primerno rešitev. Rezultati raziskav po koncu projekta v celoti pripadajo podjetjem. CR je namenjen evropski in nacionalni zvezi z večinskimi članstvom malih in srednjih podjetij, ki se sooča s posebno težavo vseh članov (npr. spremenjeno zakonodajo na področju ekologije, s povečano konkurenco iz tujine ipd.). Da bi težavi prilagodili svojo proizvodnjo, najamejo več raziskovalnih institucij (Polajnar, 2003, str. 26).

Število udeležencev: CRAFT: najmanj trije. Običajno: 10 malih in srednjih podjetij in 2 instituciji. CR: najmanj trije. Običajno: 1 združenje malih in srednjih podjetij in 2 instituciji.

Prispevek EU: prispevek k stroškom projekta: do 50 %.

3.2.8. Posebni programi za promocijo raziskovalne infrastrukture

Angleški naziv: Specific Actions to Promote research infrastructures

Opis: Ta instrument je razvita različica infrastrukture raziskovalne dejavnosti, ki je znotraj 5. okvirnega programa spadala v program Izboljšanje človeških virov (Human Potential Programme). Izvajale se bodo naslednje aktivnosti (6. okvirni program EU (2002-2006), 2003):

- integracijske aktivnosti (Integrating Activities): vsaj trije partnerji iz vsaj dveh različnih držav se dogovorijo za izrabo izbrane infrastrukture.
- razvoj komunikacijske mreže (Communication Network development): na osnovi obstoječe raziskovalne infrastrukture in s tematsko povezavo z 2. prioriteto Tehnologije informacijske družbe se vzpostavlja hitra mreža visokih kapacitet med sodelujočimi partnerji.
- mednarodna dostopnost (Transnational access) je aktivnost, ki bo omogočala raziskovalnim skupinam in posameznim raziskovalcem dostop do večine raziskovalnih infrastruktur, ki so redke in omogočajo zelo kvalitetne raziskave.
- študije modelov (Design studies) bodo omogočale izvedbo študij in tehničnega dela za pripravo novih infrastruktur v Evropi oziroma za dostop k infrastrukturam izven Evrope.
- študije o razvoju novih infrastruktur (Development of new infrastructures).

Namen in cilji: podpreti storitve, povezane z infrastrukturo raziskovalne dejavnosti na nivoju EU.

Prispevek EU: prispevek k stroškom: do 100 % oziroma, če je potrebno, je to lahko vnaprej določen znesek.

3.2.9. Marie Curie dejavnosti za mobilnost, izobraževanje in odličnost

Angleški naziv: Marie Curie actions

Opis: gre za nadaljevanje dejavnosti iz 5. okvirnega programa, ki so bile financirane v sklopu Izboljšanje človeških virov (Human Potential Programme). Na voljo imamo štiri možnosti:

- Izvajanje gostiteljskih aktivnosti (Host-driven actions).

- Izvajanje individualnih aktivnosti (Individual-driven actions).
- Promoviranje in priznavanje znanstvene odličnosti (Promoting and recognising excellence).
- Vračanje in re-integracijski mehanizmi (RRG, IRG – Return and Reintegration Mechanisms).

Namen in cilji: ponuditi nabor možnosti individualnim raziskovalcem in institucijam.

Število udeležencev: eden.

Prispevek EU: prispevek k stroškom: do 100 % oziroma, če je potrebno, je to lahko vnaprej določen znesek.

3.3. Sodelujoče države

V 6. okvirnem programu lahko sodelujejo tudi države, ki niso članice EU. Tako dobimo štiri skupine:

- **Države članice:** Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Španija, Švedska in Velika Britanija.
- **Države kandidatke:** Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Malta, Latvija, Litva, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Turčija.
- **Pridružene države k 6. OP:** Islandija, Izrael, Liechtenstein, Norveška in Švica.
- **Tretje države** lahko sodelujejo pri vseh aktivnostih 6. okvirnega programa, če jih prijavitelji iz sodelujočih držav povabijo k sodelovanju. Za njihovo sodelovanje so predvidena ustrezna finančna sredstva v posameznih programih.

Zdaj, po 1. maju 2004, se bo situacija seveda nekoliko spremenila, saj so določene države postale članice Evropske unije. Več o spremembah v praktičnem delu.

3.4. Pomembni viri informacij o 6. okvirnem programu

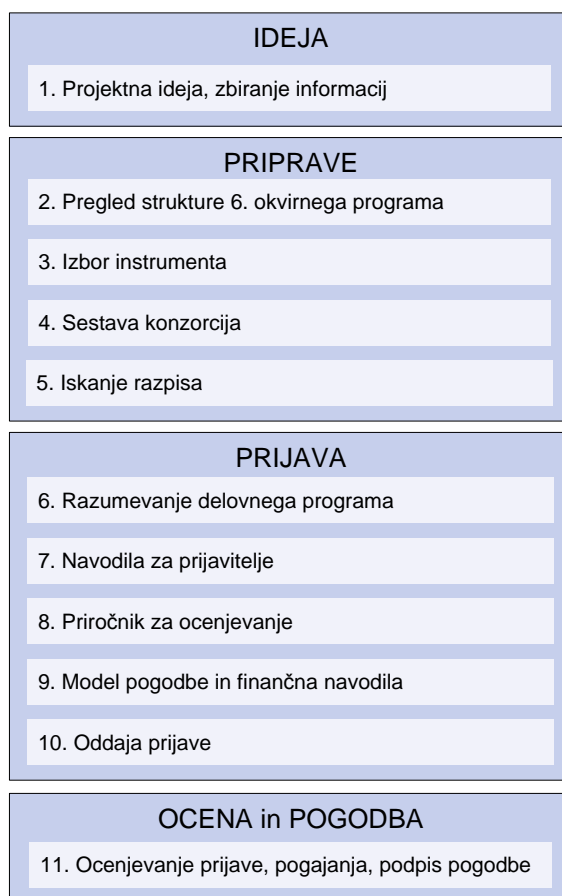
Če želimo izvedeti čim več o 6. okvirnem programu, je dovolj, da pobrskamo po internetu. Tu so namreč objavljene najbolj aktualne informacije o programu. Toda zaradi množice ponudnikov informacij se je potrebno omejiti na določene (uradne) vire. Med pisanjem diplomske naloge sem vzljubila predvsem tri, ki jih z veseljem predstavljam:

- **RTD - Raziskave in razvoj v Sloveniji** [URL: <http://www.rtd.si/slo/6op/>]. Uradna slovenska stran z odlično predstavitevjo 6. okvirnega programa.
- **CORDIS - stran Evropske komisije** [URL: <http://fp6.cordis.lu/fp6/home.cfm>]. Stran z vsemi potrebnimi informacijami o 6. okvirnem programu; temeljita predstavitev programa, možnost iskanja razpisov, možnost iskanja partnerjev ...
- **EUROPA** [URL: http://www.europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html] Direkcija za raziskovanje Evropske komisije.

3.5. Od ideje do pogodbe

Do sedaj smo se seznanili z osnovami 6. okvirnega programa. Poznamo njegovo strukturo in instrumente, vemo, da imamo možnost sodelovanja in kje lahko poiščemo dodatne informacije. Sedaj je potrebno razumeti proces prijave na razpise, torej pot od projektne ideje do pogodbe, ki je prikazana na Sliki 5.

Slika 5: Pot od ideje do pogodbe

Vir: Lastni zapiski s seminarjev, 2004.

3.5.1. Projektna ideja, zbiranje informacij

Ko imamo projektno idejo, se lahko vprašamo, kako bomo pridobili sredstva za izvajanje projekta. Če se odločimo za 6. okvirni program, je potrebno zbrati informacije o njem iz različnih virov in literature.

Po mojem mnenju najboljše vire sem opisala že v poglavju 3.4. Najbolje je torej, če na samem začetku dobro preučite naslednje e-naslove: <http://fp6.cordis.lu/fp6/home.cfm>, <http://www.rtd.si/slo/6op/> in http://www.europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html.

3.5.2. Pregled strukture 6. okvirnega programa

Tudi strukturo programa sem nazorno predstavila v poglavju 3.1, za boljšo pojasnitev posameznih točk pa si lahko pomagate z zgoraj omenjenimi viri. Na tej točki moramo svoj projekt umestiti v določeno področje programa in vse nadaljnje informacije iskati v povezavi s tem izbranim področjem.

Če smo v prvem koraku ugotovili, da naš projekt spada na kakšno področje 6. okvirnega programa, lahko nadaljujemo s pripravami na prijavo. V prvem koraku izberemo instrumente prijav (način izvajanja projekta), v drugem koraku pa sestavimo konzorcij.

3.5.3. Izbor instrumenta

Instrumente sem natančno opisala v poglavju 3.2., za bolj natančne opise si lahko pomagate z omenjenimi viri. Zdaj smo namreč na točki, ko se moramo vprašati, čemu bodo namenjena potencialno pridobljena sredstva. Če se na primer ukvarjamo s ciljno usmerjenimi raziskavami, bomo izbrali instrument IP. Če pa nas bolj zanimajo posebne podpirne aktivnosti (organiziranje konferenc, izdajanje brošur ...), bomo izbrali SSA.

3.5.4. Sestava konzorcija

V primeru, da smo izbrali kateri koli instrument, razen SSA (kjer je dovolj le en prijavitelj projekta), bo pred nami zahtevna naloga sestave konzorcija. Da je to zares zahtevna naloga, nas učijo izkušnje iz 5. okvirnega programa, kjer je bila glavni razlog (75 %) za neuspeh predlogov projektov prav izbira konzorcija (Zapiski s seminarja: Uspešno prijavljanje projektov v 6. okvirnem programu EU, 2004).

Da bi se izognili temu faktorju v največji meri, moramo paziti na medsebojno komplementarnost partnerjev, vsi skupaj pa morajo imeti zanimanje za projekt, ki ga bodo izvajali. Udeležence v projektu delimo v tri skupine. Eden od partnerjev je **koordinator** (to je lahko pobudnik ideje), v drugi skupini so ostali **partnerji** (ponudniki znanja oziroma uporabniki), v tretji pa **podizvajalci**. Partnerje lahko poiščemo na več načinov. Trije so predstavljeni spodaj:

- s pomočjo poznanstev in preteklih sodelovanj,
- preko podatkovne baze CORDIS [URL: <http://fp6.cordis.lu/fp6/partners.cfm>],
- preko spletne strani RTD [URL: <http://www.rtd.si/slo/6op/iskpart/>].

Vsi partnerji morajo podpisati konzorcijsko pogodbo. Predlagano vsebino te pogodbe si lahko ogledamo na naslovu [URL: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/working-groups/model-contract/pdf/checklist_en.pdf].

3.5.5. Iskanje razpisa (Call for proposals)

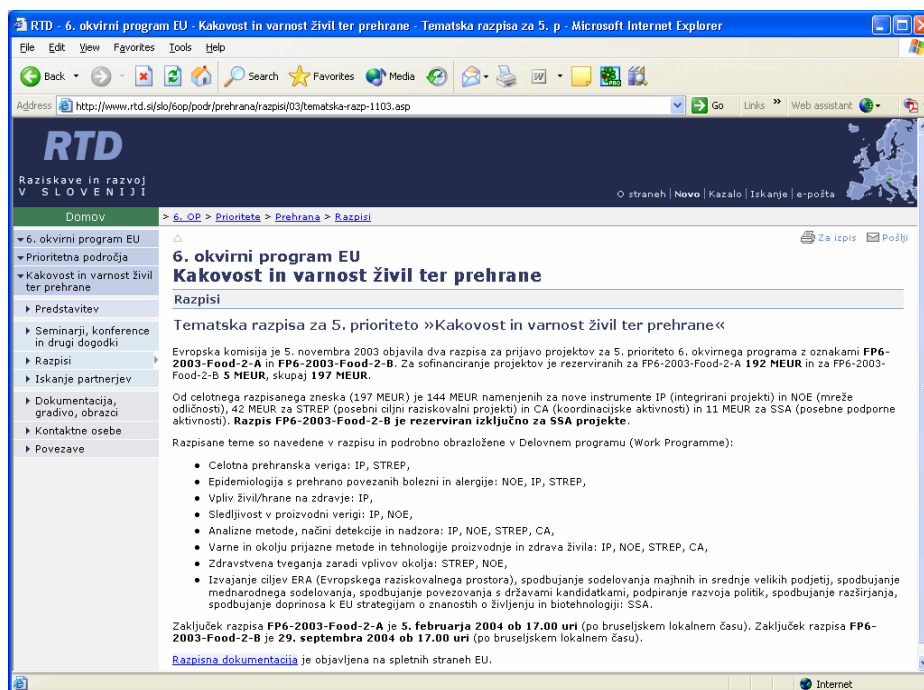
Razpisi so vezani na tematsko področje, ki smo ga izbrali na začetku in ki najbolj ustreza projektu, za katerega pridobivamo sredstva. Objavljeni so v Official Journal of the European Communities in takoj za tem tudi na spletnih straneh CORDIS [URL: <http://fp6.cordis.lu/fp6/calls.cfm>]. Informacije lahko najdemo tudi na spletnih straneh EUROPA [URL: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/calls_en.cfm] in RTD [URL: <http://www.rtd.si/slo/6op/razpisi/>].

Poleg opisa tematskih področij in ciljev raziskav razpisi ponujajo tudi naslednje podatke (Sixth Framework Programme, 2004):

- zaključni rok,
- višina sredstev in porazdelitev le-teh na področja in/ali instrumente,
- najmanjše število partnerjev,
- informacije o eno- ali dvostopenjski prijavi in procesu ocenjevanja,
- nestandardni kriteriji ocenjevanja,
- informacije o zakasnitvah ocenjevanja in izbora prijav.

Na Sliki 6 je prikazan primer razpisa, ki je bil objavljen na straneh RTD in spada v tematsko prioriteto področje "Kakovost in varnost živil ter prehrane". V opisu vidimo, da je zaključni rok 29. september 2004, razberemo lahko, kakšna je razdelitev sredstev, za katere instrumente je rezerviran ta razpis itd.

Slika 6: Primer razpisa s področja "Kakovost in varnost živil ter prehrane"

Vir: 6. okvirni program EU (2002-2006), 2003.

3.5.6. Razumevanje delovnega programa (Work Programme)

Posamezni delovni programi so natančno opisani načrti izvedbe posameznih programov 6. okvirnega programa. Določajo konkretne znanstveno-tehnološke, ekonomske in sociološke cilje vsake tematske prioritete. V njih je opisano ozadje tematske dejavnosti in podana natančna tehnološka vsebina te dejavnosti. Delovni program pravzaprav predstavlja zemljevid načrtovanih razpisov, instrumente, ki bodo vezani na te razpise, ter kriterije ocenjevanja prijav. Če želimo prijavo dobro pripraviti, moramo odlično razumeti cilje delovnega programa (Sixth Framework Programme, 2004).

Delovne programe, vezane na tri glavna področja 6. okvirnega programa (integracija, strukturiranje, utrditev temeljev ERA in Euratom) pa lahko poiščemo na strani [URL: <http://www.cordis.lu/fp6/find-doc.htm>].

Vsaka tematska prioriteta ima svoj delovni program, katerega lahko poiščemo na naslovu [URL: <http://www.cordis.lu/fp6/activities.htm>]. Tu se nahaja seznam vseh področij programa; ko kliknemo na zeleno področje, se odprejo podrobne informacije o njem – med drugim tudi povezava na delovni program za to konkretno področje.

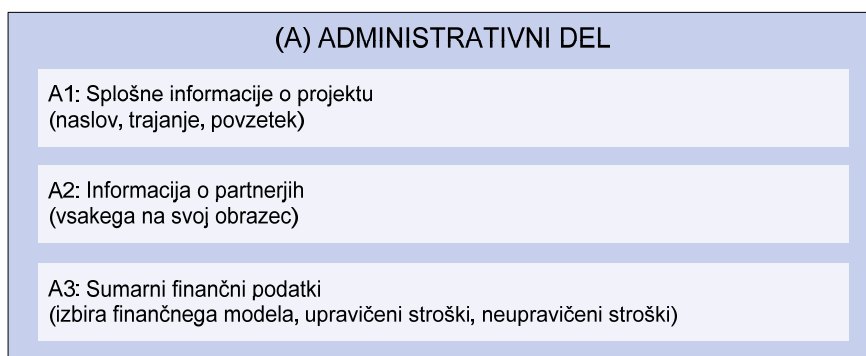
3.5.7. Navodila za prijavitelje (Guide for Proposers)

Poleg uradnega razpisa so objavljena tudi navodila za prijavitelje, v katerih lahko najdemo praktične informacije in nasvete o pripravi in pošiljanju prijave. Za vsak razpis in znotraj tega za vsak posamezni instrument obstajajo ločena navodila. Najdemo jih samo v elektronski obliki na straneh CORDIS (Sixth Framework Programme, 2004).

Navodila za prijavitelje vsebujejo za nas zelo pomembne podatke, kot so: obrazci, način oddaje projekta, ocenjevanje in pogajanja.

Na tem mestu je zelo pomembno razumeti, kako so strukturirani obrazci za prijave projektov na razpise 6. okvirnega programa. Obrazce delimo na dva dela. Del A so administrativni obrazci, del B pa je vsebinske narave.

Slika 7: Vsebina administrativnega dela (A)

Vir: Lastni zapiski s seminarjev, 2004.

Obrazec A1: Splošne informacije o projektu (General Information on the Proposal)

Naslov naj temelji na glavnem rezultatu projekta in naj pojasnjuje (npr. Project AIDA – Advanced Interactive Digital Administration). Akronim naj bo smiselni, pojavlja naj se na vseh straneh projektne dokumentacije. Povzetek naj bo jasein in jedrnat (največ 2000 znakov), naj opiše težavo, ki jo projekt rešuje, naj opiše konkretne cilje projekta, naj pritegne pozornost ocenjevalca (Seminar in delavnice: Pridobivanje nepovratnih sredstev EU, 2004). Slika 8 prikazuje primer obrazca A1 za instrument SSA (posebne podporne aktivnosti).

Slika 8: Glava obrazca A1 za instrument SSA

Proposal Submission Forms	
EUROPEAN COMMISSION 6 th Framework Programme on Research, Technological Development and Demonstration	Specific Support Action
A1	
Proposal Number ¹	Proposal Acronym ¹
GENERAL INFORMATION ON THE PROPOSAL	
Proposal Title ² (max. 200 char.)	
Duration in months ³	Call (part) identifier ⁴
Activity code(s), most relevant to your topic ⁵	
Keyword code 1 ⁶	
Keyword code 2 ⁶	
Keyword code 3 ⁶	
Free keywords ⁷	
Abstract (max. 2000 char.)	

Vir: Guide for Proposers – Priority 2, Information Society Technologies, 2003.

Obrazec A2: Informacija o partnerjih (Information on Participants)

Napisati je potrebno informacije o partnerjih, torej za vsakega partnerja posebej izpolniti obrazec A2. V veliko pomoč so nam navodila za izpolnjevanje, ki sledijo obrazcem.

Slika 9: Primer obrazcev A2 in A3 za instrument SSA

Proposal Submission Forms		Proposal Submission Forms	
EUROPEAN COMMISSION 6 th Framework Programme on Research, Technological Development and Demonstration	Specific Support Action	EUROPEAN COMMISSION 6 th Framework Programme on Research, Technological Development and Demonstration	Specific Support Action
A2		A3	
Proposal Number ¹	Proposal Acronym ¹	Proposal Number ¹	Proposal Acronym ¹
INFORMATION ON PARTICIPANTS		Financial Information	
Participant number ²		Participant number ²	
Participant organisation		Cost model ³	
Organisation legal name ⁴		Costs	
Organisation short name ⁵		Requested grant to the budget ⁶	
Legal address		Management activities ⁷	
PO Box ⁸	Postal Code ⁹ Cedex ¹⁰	Costs	
Street name and number ¹¹	Town ¹² Country ¹³	Requested grant to the budget ⁶	
Internet homepage		Coordination activities	
Activity Type HE, RES, IND, OTH ¹⁴	Legal Status GOV, INO, JRC, PUC, PRC, EEIG ¹⁵ , PNF	Costs	
If Legal Status "PRC", specify ¹⁶		Requested grant to the budget ⁶	
Is the organisation a Small or Medium-Sized Enterprise (SME) ¹⁷	YES/NO	Total	
Are there dependencies between the organisation and (any) other participant(s) ¹⁸	YES/NO	Requested grant to the budget ⁶	
If yes, participant number	If yes, participant short name		
Character of dependence SG, CLS, CLB ¹⁹			
If yes, participant number	If yes, participant short name		
Character of dependence SG, CLS, CLB ¹⁹			
If yes, participant number	If yes, participant short name		
Character of dependence SG, CLS, CLB ¹⁹			
Person in charge ²⁰			
Name	First name(s)		
Title ²¹	Sex: Female=F, Male=M ²²		
Department/Faculty/Institute/Laboratory name			
Address (if different from above)			
PO Box ²³	Postal Code ²⁴ Cedex ²⁵		
Street name and number ²⁶	Town ²⁷ Country ²⁸		
Phone 1 ²⁹	Phone 2 ³⁰		
E-mail ³¹	Fax ³²		
Previously submitted similar proposals or signed contracts ³³	YES/NO		
If yes, programme name(s) and year			
If yes, proposal number(s) or contract number			
		(Sub-)Total ³⁴	

Please use additional copies of form A3 if the number of lines is not sufficient.
Form A3, page of

Vir: Guide for Proposers – Priority 2, Information Society Technologies, 2003.

Obrazec A3: Sumarni finančni podatki (Financial information)

Za vsakega partnerja je potrebno izpolniti naslednje sumarne finančne podatke:

- številka partnerja,
- finančni model,
- stroški upravljanja,
- stroški koordiniranja,
- skupni stroški.

Za izpolnitev tega obrazca je zato potrebno poznati tri finančne modele, ki jih lahko uporabimo pri izračunu, ter kakšna je vsebina upravičenih oziroma neupravičenih stroškov.

Poznamo naslednje finančne modele: Full-cost model (FC), poenostavljeni Full-cost model, flat rate (FCF) in Additional-cost model (ACF). Njihovo vsebino si oglejmo v nadaljevanju (Finančna navodila za prijavo in izvajanje projektov 6. okvirnega programa EU, 2004; Tušar, 2004).

FC: model celotnih stroškov z dejanskimi posrednimi stroški:

- Obvezen je za gospodarske družbe in priporočljiv za ostale sodelujoče pri projektu.
- Vključeni so vsi dovoljeni neposredni in posredni stroški. Evropska komisija plača 50 % posrednih in neposrednih stroškov.

FCF: model celotnih stroškov s pavšalnim pribitkom 20 % za posredne stroške:

- Obvezen je za mala in srednja podjetja, če se niso odločila za model FC, ter priporočljiv za vse preostale udeležence, ki ne morejo prevzeti modela FC, ker ne morejo prikazovati dejanskih režijskih stroškov na podlagi dokazljivih računovodskih podatkov.
- Vključeni so vsi dovoljeni neposredni stroški in pavšalni posredni stroški. Pavšalni posredni stroški so 20 % vseh neposrednih stroškov minus stroški podizvajalcev. Evropska komisija plača 50 % neposrednih stroškov skupaj z 20 % višine neposrednih stroškov za pokrivanje posrednih stroškov.

ACF: model celotnih dodatnih stroškov s pavšalnim pribitkom 20 % za posredne stroške:

- Model je primeren za javne institucije in obvezen za posameznike, ki so uradno vključeni v izvajanje projekta.
- Vključeni so vsi dovoljeni neposredni dodatni stroški in pavšalni posredni stroški. Pavšalni posredni stroški so 20 % vseh neposrednih dodatnih stroškov minus stroški podizvajalcev. Komisija plača 100 % dodatnih stroškov, ki se pojavijo s projektom, skupaj z 20 % neposrednih stroškov za pokrivanje posrednih stroškov.

Razumeti moramo tudi naslednje kategorije stroškov (Seminar in delavnice: Pridobivanje nepovratnih sredstev EU, 2004):

- **Dovoljeni stroški;** dovoljeni stroški, ki se direktno nanašajo na projekt (zaposlenci, materialni stroški ...).
- **Neposredni dodatni stroški;** dovoljeni stroški, ki so dodani k normalnim stroškom partnerja in so direktno vezani na projekt.
- **Posredni stroški;** vsi dovoljeni stroški, ki niso direktno vezani na projekt, ampak so nastali v povezavi z neposrednimi stroški projekta (elektrika, najemnina ...).
- **Upravičeni stroški;** tisti, ki ne spadajo v kategorijo neupravičenih stroškov (stroški osebja, trajna oprema, potni stroški, podizvajalci, potrošni material ...).
- **Neupravičeni stroški;** DDV, fiksni stroški kapitala, rezerve za pokrivanje izgub, za bodoče obveznost itd., dolgovi, plačane obresti, dvomljivi dolgovi, izgube pri menjalnem tečaju (razen ko je jasno določeno, da je to dovoljen strošek), ekstravagantni stroški, prispevki v naravi.

Zdaj pa si oglejmo še sestavo (B) dela projektne dokumentacije, ki je prikazana na Sliki 10.

Slika 10: Vsebina vsebinskega dela (B)

(B) VSEBINSKI DEL
- naslovna stran - kazalo - kratka predstavitev projekta (polni naziv projekta, akronim, strateški cilji, povzetek)
B1: Opis trenutnega stanja tehnike
B2: Povezava s cilji prioritete
B3: Potencialni vpliv
B4: Konzorcij in projektni viri
B5: Opis projektnega managementa
B6: Delovni načrt
B7: Ostale teme

Vir: Lastni zapiski s seminarjev, 2004.

Vsebina posameznih delov je povzeta po Navodilih za prijavitelje, ki jih lahko najdemo na spletnih straneh CORDIS.

B1: Opis trenutnega stanja tehnike (State of the Art)

V tem delu opišemo znanstvene in tehnološke cilje projekta, ki morajo biti merljivi. Prav tako moramo prikazati, kako bo projekt prispeval k stanju tehnike na obravnavanem področju.

B2: Povezava s cilji prioritete (Relevance to Objectives of the Priority)

Opisati moramo načine, kako bodo cilji projekta pripomogli k znanstvenim, tehnološkim in družbenim ciljem politik.

B3: Potencialni vpliv (Potencial Impact)

V tej točki opišemo strateški vpliv projekta, inovacijske aktivnosti, integracijske cilje in njihov vpliv ter izkoriščanje in diseminacijski načrt (Dissemination Plan), ki je predviden za optimalno rabo projektних rezultatov.

B4: Konzorcij in projektne viri (Consortium and Project Resources)

Našteti je potrebno vse udeležence na projektu in njihove vloge (koordinator, partner, podizvajalec). Potreben je tudi podroben opis konzorcija, partnerjev (izkušnje ...), obrazložitev izbire partnerjev v konzorciju, obrazložitev potrebe po podizvajalcih (zakaj niso partnerji) itd.

B5: Opis projektnega managementa (Project Management)

V tem delu prikažemo organizacijsko strukturo in mehanizme odločanja ter opišemo, kako bo management pripomogel k uresničitvi ciljev projekta.

B6: Delovni načrt (Workplan)

Delovni načrt vsebuje več delov: implementacijski načrt, opis delovnih sklopov (Workpackage description), seznam delovnih sklopov (Workpackage list), seznam rezultatov oziroma izvršenih nalog (Deliverables), prikaz trajanja projekta (Project Effort Form – Full Duration of Project), grafični prikazi projektnega managementa ...

B7: Ostale teme (Other Issues)

Projekt mora biti usklajen z nacionalno in evropsko zakonodajo. Opisati je treba najbolj pomembne teme, kot so etičnost raziskav, vključevanje žensk oziroma enakost spolov ter zaposlovanje.

3.5.8. Priročnik za ocenjevanje (Guidelines on Proposal Evaluation and Selection Procedures)

Priročnik za ocenjevanje se razlikuje od razpisa do razpisa. V njem se nahajajo informacije o vlogi ocenjevalcev in postopku ocenjevanja. Ravno zato je za prijavitelja izredno pomembno prebrati ta navodila, da lahko ugotovi, ali je predlog projekta dovolj dobro predstavljen.

Kriteriji za ocenjevanje predlogov so naslednji (Sixth Framework Programme, 2004): ustreznost projekta glede na cilje delovnega programa, potencialni vpliv, znanstvena in tehnološka odličnost, kakovost konzorcija, kakovost managementa in etična vprašanja.

Toda tudi ti kriteriji so prilagojeni izbranemu instrumentu, zato se moramo z njimi vedno seznaniti in razumeti meje za uspeh projekta. Najbolje je, da si to ogledamo kar na primeru.

Slika 11: Primer ocenjevalnega obrazca (kriterijev) za instrument IP

Evaluation Summary Report for an Integrated Project	
Proposal No. :	Acronym :
1. Relevance <i>(Threshold 3/5; Weight 1)</i>	Mark:
2. Potential impact <i>(Threshold 3/5; Weight 1)</i>	Mark:
3. S&T excellence <i>(Threshold 4/5; Weight 1)</i>	Mark:
4. Quality of the consortium <i>(Threshold 3/5; Weight 1)</i>	Mark:
5. Quality of the management <i>(Threshold 3/5; Weight 1)</i>	Mark:
6. Mobilisation of the resources <i>(Threshold 3/5; Weight 1)</i>	Mark:
Overall remarks <i>(Threshold 24/30)</i>	Total score:
Recommendations for project negotiation, including recommended levels of resources (if all thresholds passed): 	
Has the proposal passed all evaluation thresholds?	NO ☐ YES ☐
Does this proposal have ethical issues that need further attention?	NO ☐ YES ☐

Vir: Guidance Notes for Evaluators – FP6 Priority 5, Food Quality and Safety, 2003.

Za izbrani razpis in instrument IP imamo v Priročniku za ocenjevanje predlogov naslednje kriterije:

- Ustreznost glede na cilje delovnega programa (meja **3/5**, utež 1),
- Potencialni vpliv (meja **3/5**, utež 1),
- Znanstvena in tehnološka odličnost (meja **4/5**, utež 1),
- Kakovost konzorcija (meja **3/5**, utež 1),
- Kakovost managementa (meja **3/5**, utež 1),
- Mobilizacija virov (meja **3/5**, utež 1),
- **Skupna ocena 24/30.**

Točke poleg kriterijev ocenjevanja pomenijo, da mora predlog projekta doseči najmanj 3/5 oziroma 4/5 točk pri posameznem kriteriju in skupaj najmanj 24/30 točk.

3.5.9. Model pogodbe in finančna navodila

Na spletnih straneh CORDIS v podrobnostih razpisa vedno najdete tudi povezavo na pogodbo, ki si jo je dobro ogledati. Poleg pogodbe pa zlahka najdete tudi povezavo na dokument s podrobnimi finančnimi navodili. Oba dokumenta sta vredna ogleda, saj s svojo vsebino pripomoreta k boljšem pisanju prijave projekta.

3.5.10. Oddaja prijave

Prijave lahko pošljemo na štiri različne načine (How to participate in FP6 – Answering a call for proposals, 2004):

- **po pošti**; od začetka razpisa začnemo skupaj s partnerji pripravljati prijavo, ki jo nato koordinator (pred zaključkom razpisa) pošlje Evropski komisiji.
- **na CD-ju ali disketi po pošti**; s CORDIS spletnih strani ob začetku razpisa prenesemo dokumente, jih izpolnimo, in pred koncem razpisa zapišemo na CD ali disketo ter pošljemo po pošti.
- **s pomočjo povezave EPSS (Electronic Proposal Submission System)**; skupaj s partnerji pripravimo prijavo in jo pred koncem razpisa pošljemo preko povezave EPSS. Aplikacija nam takoj sporoči, če manjka kateri od nujnih dokumentov. Vse do zaključka razpisa lahko koordinator in partnerji poljubno spreminjajo in prilagajajo prijavo.
- **s pomočjo on-line EPSS povezave**; EPSS v tem primeru postane način komunikacije med koordinatorjem in partnerji. Prijavo vnesemo neposredno preko EPSS povezave. Aplikacija nas obvesti, ali nam manjka kateri od nujnih dokumentov, poleg tega pa ta način omogoča, da prijavo pripravljamo on-line skupaj s partnerji in jo spreminjamo vse do konca razpisa.

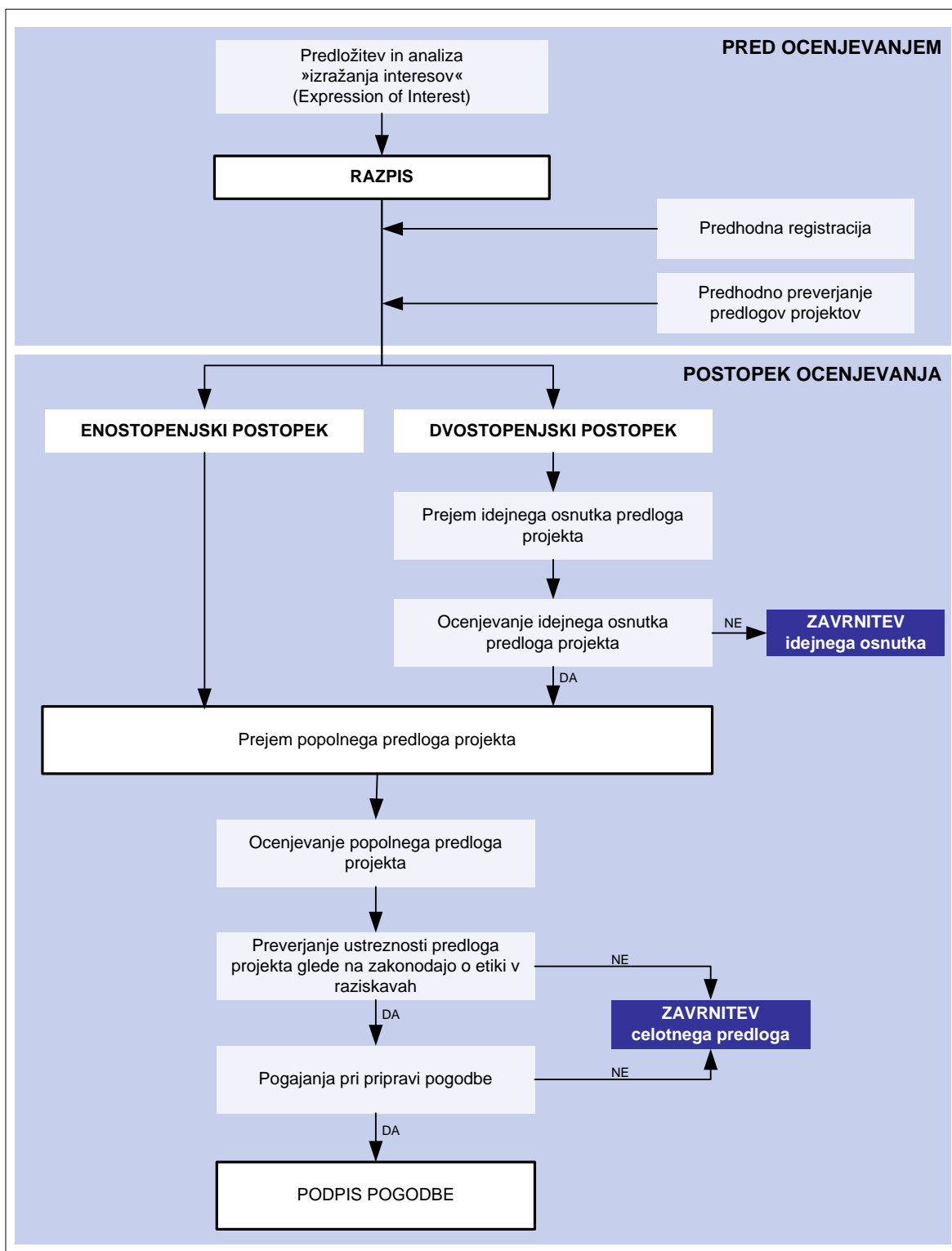
3.5.11. Ocenjevanje prijave, pogajanja, podpis pogodbe

V 6. okvirnem programu se postopek ocenjevanja predlogov projektov izvaja na dva načina (6. okvirni program EU (2002-2006), 2003):

- **enostopenjski postopek**; Evropski komisiji se takoj predloži celoten predlog projekta,
- **dvostopenjski postopek**; Evropski komisiji se predloži najprej idejni osnutek predloga projekta. Če je idejni osnutek predloga projekta dobro ocenjen, Komisija povabi prijavitelje k pripravi celotnega predloga projekta.

Pri dvostopenjskem ocenjevanju lahko Komisija takoj zavrne idejni osnutek predloga projekta. Oba postopka pa morata skozi dodatni dve kontroli. Prva je preverjanje ustreznosti predloga projekta glede na zakonodajo o etiki v raziskavah, druga pa so pogajanja pri pripravi pogodbe – na obeh točkah lahko Komisija zavrne celoten predlog projekta. Potek najbolje ponazarja Slika 12.

Slika 12: Postopek ocenjevanja predloga projekta

Vir: 6. okvirni program EU (2002-2006), 2003.

III. PRAKTIČNI DEL

Praktični del je razdeljen na dve vsebinsko zaokroženi celoti. V prvem poglavju bom predstavila nekaj podatkov o udeležbi Slovenije na razpisih 5. in 6. okvirnega programa ter jih kritično ocenila. Prav tako bom ugotavljala, ali je sodelovanje Slovenije v skladu z njenimi razvojnimi usmeritvami. Dodala bom tudi nekaj besed o spremembah, ki so nastopile po 1. maju 2004, ko je Slovenija vstopila v Evropsko unijo.

Drugo poglavje je namenjeno analizi primera iz Slovenije s presojo postopka prijave na razpis takratnega okvirnega programa.

1. SODELOVANJE SLOVENIJE V PROGRAMIH

1.1. Peti okvirni program

Slovenija je v 5. okvirnem programu od pristopa leta 1999 zelo uspešno sodelovala. Na to kažejo številke o projektih, ki smo jih prijavi na razpise in so bili tudi sprejeti.

Žal sem kaj hitro ugotovila, da se v množici dostopnih virov in literature nahajajo različni podatki o tem, kakšno naj bi bilo dejansko število prijavljenih in sprejetih projektov. Vsekakor pa je v virih zapisano, da je bila Slovenija med najuspešnejšimi državami kandidatki in je v svoji uspešnosti prekosila tudi nekatere države članice EU.

Statistični podatki o sodelovanju Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu EU, ki sem jih pridobila na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ), so naslednji:

Tabela 1: Uspešnost Slovenije v 5. okvirnem programu po podatkih MŠZŠ

Skupno število prijav iz Slovenije	1.350
Skupno število financiranih projektov iz Slovenije	364
Uspešnost Slovenije (v %)	26,97 %

Vir: Statistični podatki o sodelovanju Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu EU, 2004.

Po MŠZŠ je bila uspešnost Slovenije približno 27 %, med tem ko Urad Vlade RS za informiranje (Slovenija in Evropska unija – o pogajanjih in njihovih posledicah, 2004) navaja 30,43 % uspešnost (350 sprejetih projektov od 1150 prijavljenih).

Če povzamem: lahko trdimo, da je Slovenija v 5. okvirnem programu žela približno 30 odstotno uspešnost. Ta odstotek pa sam po sebi ne govori veliko, zato ga primerjamo s povprečno uspešnostjo vseh projektov. V različnih virih lahko zasledimo čestitke Sloveniji, ki je imela največjo stopnjo uspešnosti med državami srednje in vzhodne Evrope (CEEC), saj je navedena kar 33 % uspešnost, ki je višja od Evropskega povprečja – 29 % (Slovenia FP5 proposal success rate the highest among CEECs, 2002).

Razlogi za tak uspeh so seveda številni. Slovenija je leta 2000 vlagala v raziskave in razvoj kar 1,51 % BDP, kar je blizu evropskega povprečja (1,92 % leta 1999). Strateški cilj je povečati delež zneska, namenjen znanosti in tako sčasoma vložiti 3 % BDP za raziskave, razvoj in inovacije (Slovenia in the ERA – Benchmarking National Research Policies, 2004). Podpiram tudi mnenje, da je uspešnost Slovenije v 5. okvirnem programu v veliki meri odvisna od promocijskih aktivnosti in delovanja sistema nacionalnih kontaktnih oseb.

V pogovoru z dr. Igorjem Emrijem, ki sem ga po naključju spoznala na Centru za eksperimentalno mehaniko Fakultete za strojništvo v Ljubljani, se je odprla še ena provokativna misel o uspešnosti Slovenije. Dr. Emri me je namreč povprašal, ali je Slovenija doživela svojo blazno uspešnost zato, ker je "prodajala svoje staro znanje". S tem je mislil na leta in leta trdega dela, ki so ga institucije in podjetja vložila v projekte in inovativne zamisli, nato pa svoje ideje "prodali" Evropski uniji. Vprašanje, ki ga lahko postavimo na tem mestu (seveda če predpostavka drži), je naslednje: Ali bo Slovenija uspešna tudi na prihodnjih razpisih, če je prodala svoje nakopičeno znanje?

Moram priznati, da je dr. Emri v meni kot laiku prebudil žilico dvoma. Toda bolj kot raziskujem in bolj kot spoznavam okoliščine, se mi zdi, da uspešnost Slovenije ne temelji na tej predpostavki. To bo potrdil uspeh na razpisih 6. okvirnega programa, ki bo sledil vse večji informiranosti podjetij in institucij o 6. in bodočih okvirnih programih ter drugih možnostih financiranja. Vsekakor pa se mi zdi, da živimo v zelo inovativnem okolju, kjer je okoli nas veliko odličnih idej, ki jih je potrebno le spraviti na svet.

Za Slovenijo je zgovoren tudi podatek, da si je s projekti 5. okvirnega programa pridobila več sredstev, kot jih je vplačala. Vplačilo je znašalo 24 milijonov evrov, od tega je 17 milijonov plačala Slovenija, ostalo pa je prispeval PHARE⁴. Povrnjenih smo dobili več kot 35 milijonov evrov (Slovenija in Evropska unija – o pogajanjih in njihovih posledicah, 2004). Finančni iztržek je več kot dvakrat večji od vplačanega prispevka.

1.2. Šesti okvirni program

Podrobnejše podatke o projektih 5. okvirnega programa lahko dobimo na spletnih straneh CORDIS ali RTD, medtem ko podatki o sprejetih projektih 6. okvirnega programa še niso objavljeni. Vse podatke, ki jih bom predstavila v nadaljevanju, mi je posredoval g. Albin Babič z Ministrstva za šolstvo, znanost in šport.

Najprej pogledjmo, o katerih podatkih bo tekla beseda. Trenutno je aktualen 6. okvirni program, za katerega potekajo različni razpisi. V teoretičnem delu smo se seznanili s tem, da potek razpisov za tekoče leto lahko najdemo v delovnem programu. Tudi sama sem storila enako in s tem dobila vpogled v načrtovane prve razpise (prvi klic) 6. okvirnega programa.

⁴ Osnovni namen programa PHARE je posodobitev administrativne usposobljenosti prihodnjih članic za učinkovito izvajanje evropske zakonodaje in podpora nujnim investicijam na področju ekon. in soc. kohezije.

Predvideni čas zaključka prvih razpisov je bil konec marca oziroma april 2003 in zdaj imamo možnost analizirati prve rezultate. Za začetek pogledjmo, kakšno je bilo število prijav na razpise 6. okvirnega programa v letu 2003.

Tabela 2: Število prijav na razpise 6. okvirnega programa v letu 2003

	Slovenija	Skupaj	Strukturni odstotek
Št. prijav	921	14.876	6,19 %
Št. udeležencev	1.244	138.470	0,90 %

Vir: Statistični podatki o sodelovanju Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu EU, 2004.

Spomnimo se, da je bilo držav članic pred 1. majem 2004 15, držav kandidatk 13, držav pridruženih k 6. okvirnem programu pa 5. Torej skupaj 33, če zanemarimo tretje države, ki prav tako lahko sodelujejo pri vseh aktivnostih 6. okvirnega programa. Če gledamo s tega vidika in upoštevamo, da je bilo skupaj prijavljenih 14.876 projektov, bi moralo na posamezno državo priti okoli 450 projektov (14.876 delimo s 33), da bi bila razdelitev enakomerna. Tudi če upoštevamo samo države članice in kandidatke (28), na posamezno državo pride približno 530 projektov. Že ta preprost izračun nam pove, da je Slovenija z 921 prijavi izjemno uspešna, ko je prijavila kar 6,19 % vseh projektov na prvem klicu 6. okvirnega programa. Morda bi bila kakšna primerjava s posameznimi klici 5. okvirnega programa še bolj zgovorna.

V naslednjem koraku pogledjmo, koliko projektov je bilo ocenjenih v letu 2003 ter koliko od teh je prišlo v ožji izbor za financiranje.

Tabela 3: Število ocenjenih projektov in projektov v ožjem izboru v letu 2003

	Slovenija	Skupaj	Strukturni odstotek
Št. ocenjenih projektov	773	12.054	6,41 %
Št. projektov v ožjem izboru	113	2.228	5,07 %
Strukturni odstotek	14,62 %	18,48 %	

Vir: Statistični podatki o sodelovanju Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu EU, 2004.

Ob primerjavi Tabele 2 in Tabele 3 ugotovimo, da je bilo ocenjenih 83,93 % v letu 2003 prijavljenih slovenskih projektov in 81,02 % v letu 2003 prijavljenih vseh projektov, torej je razmerje približno enako. To pomeni, da lahko primerjamo strukturni odstotek uspešnosti ocenjenih projektov. Od ocenjenih slovenskih projektov je v ožjem izboru približno 15 % projektov, od ocenjenih vseh projektov skupaj pa 18 %. Slovenija torej kljub relativno večjemu številu prijavljenih projektov zaostaja za povprečjem, z manj projekti v ožjem izboru.

Iz zgoraj navedenih podatkov lahko sklepamo, da je bila Slovenija v prvem klicu 6. okvirnega programa manj uspešna kot v 5. okvirnem programu, če upoštevamo za kriterij odnos sprejetih projektov glede na prijavljene.

Neuradni podatki o finančnem iztržku 6. okvirnega programa v letu 2003 pravijo, da je ta kar 4,5 krat večji od vplačanega finančnega prispevka (Babič, 2004). Z natančnimi podatki o vplačanih in iztrženih zneskih žal ne razpolagam.

1.3. Skladnost z razvojnimi usmeritvami Slovenije

Pri presoji uspešnosti sodelovanja na razpisih 5. in 6. okvirnega programa je potrebno razmisliti tudi o tem, ali je sodelovanje skladno z razvojnimi usmeritvami Slovenije. V veliko pomoč sta nam lahko dva pomembna dokumenta in sicer Poročilo o razvoju 2004 in Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006 (SGRS).

"Skupno izhodišče temeljnih mehanizmov uresničevanja razvojne strategije je koncept kompleksne konkurenčnosti države" (Poročilo o razvoju 2004, 2004). SGRS predvideva te mehanizme, ki se nanašajo na usmeritve aktivne strukturne in razvojne politike na področjih: (i) prehoda v družbo, temelječo na znanju, (ii) krepitev konkurenčne sposobnosti gospodarstva, (iii) učinkovitosti države, (iv) učinkovite vključitve v notranji trg Evropske unije in (v) regionalno in prostorsko uravnoteženega razvoja (Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006, 2001).

Prva točka (prehod v družbo, temelječo na znanju) določa dejavnike za ustvarjanje in prenos znanja v segmente družbe in gospodarstva. Ti so: vlaganje v izobraževanje, raziskave, tehnološki razvoj, inoviranje, prenos raziskovalnih rezultatov v prakso in uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije (Poročilo o razvoju, 2004).

Na področju vlaganja v raziskave in tehnološki razvoj je prišlo na splošno do izboljšanja, slabosti področja pa so vlaganja v raziskave in tehnološki razvoj poslovnega sektorja. Slovenija je v letu 2001 pospešila vlaganja in se s tem približala povprečju držav EU in nadaljevanje dinamike vlaganj v R&R lahko omogoči doseganje s SGRS predvidenega cilja 2 % BDP za R&R leta 2006 (Poročilo o razvoju, 2004).

Da bi dosegli optimalne rezultate, je s povečevanjem vlaganj v R&R potrebno zagotoviti zadostno število in kakovost raziskovalcev ter povečanje njihove mobilnosti v poslovni sektor. Vemo namreč, da se vrhunske tehnologije ne ustvarjajo v nekaj mesecih, ampak skozi večletno sodelovanje podjetij z vrhunskimi raziskovalnimi organizacijami.

V povezavi s prijavi Slovenije na 5. in 6. okvirni program se lahko vprašamo, ali je dovolj, da uspešnost projekta merimo le z odstotkom tistih, ki so na razpisih pridobili sredstva. Bolj merodajni vprašanji sta, kakšne aplikacije imajo te raziskave ter ali znamo v Sloveniji pridobljeno znanje tudi uporabiti. Odgovor na to vprašanje kaže na pomanjkljivo sodelovanje javnega raziskovalnega in poslovnega sektorja, ki kliče k odpravi nepotrebne vrzeli.

Za boljšo povezljivost so podana priporočila, da naj so raziskovalni projekti vsebinsko v bistveno večji meri kot doslej oblikovani in izvajani v okviru dolgoročnih programov sodelovanja z zainteresiranimi podjetji in drugimi koristniki (Osnutek zaključkov in priporočil posvetovanja "Slovenija, lizbonska strategija in barcelonski cilji", 2004). Tudi evropski komisar za raziskave Philippe Busquin pravi, da je potrebno spodbuditi sodelovanje MSP z univerzami in velikimi korporacijami, da bi njihove raziskovalne rezultate lahko spremenili v uspešne izdelke in storitve (Bilten Slovenskega gospodarskega in raziskovalnega združenja v Bruslju, 2004).

Eden od dejavnikov razvoja družbe, temelječe na znanju, je tudi uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT). Na tem področju je bil v obdobju 2002–2003 dosežen znatni napredek, če upoštevamo indikatorje, ki jih navajata SGRS 2001–2006 in Poročilo o razvoju 2004. Tudi število prijav na razpise 5. in 6. okvirnega programa kažejo na to, da Slovenija v veliki meri prijavlja projekte na tem področju. V 5OP je bilo od skupaj prijavljenih 2488 projektov 59 takih, ki so imeli vsaj enega udeleženca iz Slovenije. Med temi projekti so bili štirje, ki so jih koordinirale slovenske organizacije (Slovenian Participation in the projects of the Fifth Framework Programme, 2004). Od skupnega števila prijavljenih projektov z udeleženci iz Slovenije (345 projektov), je bilo kar 17 % prijavljenih na področje Uporabniku prijaznih informacijskih tehnologij. Delni rezultati prijav na prve razpise 6OP prav tako kažejo, da je Slovenija v največji meri prijavljala projekte na področju Tehnologij informacijske družbe, to je kar 183 slovenskih udeležencev med 1396 prijavami (Rezultati prijav na prve razpise 6. okvirnega programa EU, 2003). Vidimo, da je prijavljanje projektov znotraj te tematske prioritete v skladu z razvojnimi usmeritvami Slovenije.

Eden od ključnih problemov sodelovanja Slovenije na razpisih 5. in 6. okvirnega programa pa je vloga malih in srednjih podjetij, ki je zanemarjena. Viri (npr. tudi Rezultati prijav na prve razpise 6. okvirnega programa EU, 2003) navajajo, da pri prijavah na razpise prevladujejo raziskovalne in visokošolske organizacije, za njimi pa se pojavljajo tudi gospodarske družbe in mala in srednja podjetja.

Med glavne prioritete 6OP spada tudi spodbujanje sodelovanja majhnih in srednje velikih podjetij, toda glavna instrumenta (integrirani projekti in mreže odličnosti) jim nista najbolj naklonjena. Zato komisija izvaja posebne ukrepe za vključevanje MSP, hkrati pa ohranja stari instrument CRAFT, ki se mu je pridružil še Collective Research (Mala in srednja podjetja v 6. okvirnem programu, 2004).

V 5. okvirnem programu so bili na horizontalni program Spodbujanje inovativnosti in udeležbe malih in srednjih podjetij (SME) prijavljeni le štirje projekti z vsaj enim slovenskim udeležencem in zato se ni odveč vprašati, zakaj so MSP tako zanemarjena. V 6. okvirnem programu je po razpoložljivih podatkih 46 slovenskih udeležencev prijavilo svoje projekte v sklopu Horizontalne aktivnosti za majhna in srednja podjetja – kooperativne raziskave, kar pa še vedno ne zagotavlja večje udeležbe MSP na razpisih 6OP.

Za tako nizko sodelovanje MSP so številni vzroki. Viri navajajo, da v mnogih podjetjih menijo, da programi EU niso namenjeni gospodarstvu, čeprav je njihov namen prav krepitev konkurenčnosti evropskega gospodarstva. Podjetjem svetujejo, naj se v povezavi z raziskovalnimi organizacijami prijavljajo na čim več evropskih razpisov, pri tem pa naj izkoriščajo informacije in strokovno pomoč, ki jih ponujajo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Ministrstvo za gospodarstvo, Gospodarska zbornica Slovenije, Pospeševalni center za malo gospodarstvo, Slovenska znanstvena fundacija, Znanstveno raziskovalni svet, Inštitut Jožef Stefan in Slovensko gospodarsko in raziskovalno združenje (Osutek zaključkov in priporočil posvetovanja "Slovenija, libronska strategija in barcelonski cilji", 2004).

Pomoč MSP ni samo v slovenskih rokah – "Evropski komisar za raziskave Philippe Busquin je 26. marca v Bruslju predstavil nov projekt DETECT-IT, ki je namenjen pomoči drobnemu gospodarstvu pri izvajanju in financiranju raziskovalnih dejavnosti" (Bilten Slovenskega gospodarskega in raziskovalnega združenja v Bruslju, 2004). Dejal je, da morajo MSP odigrati pomembno vlogo v raziskovalnih programih EU, zato je treba natančno preučiti, kakšno podporo je pri tem potrebno nuditi gospodarstvu. V okviru programa DETECT-IT se bo združilo več kot tisoč malih in srednjih podjetij v tri industrijske grozde v okviru Komisijinih inkubatorjev za inovacije v podjetjih: na področju informacijske tehnologije, na področju kakovosti in varnosti prehrane ter na področju okolja in energije (Bilten Slovenskega gospodarskega in raziskovalnega združenja v Bruslju, 2004).

Če na kratko povzamem: prijave slovenskih projektov na področju informacijskih tehnologij so vsekakor v skladu z razvojnimi usmeritvami Slovenije. Večjo težavo predstavlja dejstvo, da so MSP zanemarjena ter da obstaja problem nepovezanosti javnega raziskovalnega in podjetniškega sektorja. Kako učinkoviti so novi instrumenti in orodja, bo jasno iz rezultatov in analize 6. okvirnega programa.

1.4. Spremembe po 1. maju 2004

Ker je to diplomsko delo nastajalo v obdobju od februarja do junija 2004, ne smem pozabiti na zmagoslavni preskok, ki se je zgodil 1. maja, ko je Slovenija skupaj z drugimi državami kandidatki postala članica Evropske unije.

Kljub temu da sem na portalu CORDIS nestrano pričakovala spremembe v poglavju, kjer so našteje države, ki lahko sodelujejo pri 6. okvirnem programu, sprememb nisem dočakala. Sklepam, da se bo seznam sodelujočih v prihodnje deloma spremenil.

Na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport so mi zatrjili, da se "v vsebinskem pogledu z našim članstvom v EU pri sodelovanju v 6OP ni nič spremenilo, v finančnem pogledu pa je razlika le ta, da finančnega prispevka od leta 2004 dalje ne plačujemo posebej, pač pa v sklopu enotnega prispevka za EU" (Babič, 2004). Tako kot nisem dobila podatkov o plačilu "članarine" in zneska vložnih in dobljenih sredstev za leto 2003, tako mi ni bil zaupan niti znesek, ki ga odštujemo v sklopu enotnega prispevka za EU.

2. ANALIZA PRIMERA IZ SLOVENIJE

V tem delu bom predstavila **projekt AIDA – napredna elektronska administracijska platforma v sferi uporabe elektronskih dokumentov in elektronskih servisov**, ki je v 5. okvirnem programu pridobil sredstva na razpisu. V projekt so bila vključena tudi štiri slovenska podjetja, koordinator pa je bilo podjetje INFONOVA iz Avstrije.

Na kratko bom predstavila vsebino projekta ter kritično ocenila pot prijaviteljev od ideje do pogodbe ter ugotovila njeno skladnost s koraki, opredeljenimi na uradnih spletnih straneh okvirnega programa.

2.1. Opis projekta

Leta 1999 je podjetje INFONOVA iz Avstrije (ki ga je nato prevzelo podjetje Bearing Point, Inc.) zasnovalo idejo o odličnem projektu za podporo elektronskega poslovanja z namenom razvoja inovativnega administrativnega okolja za procesiranje elektronskih dokumentov in servisov. Tako se je v začetku leta 2000 pričelo delo na projektu, imenovanem AIDA (Advanced Interactive Digital Administration ali v prevodu: **Napredna interaktivna digitalna administracija**). Naj omenim, da je takrat to bil izredno napreden projekt, ki je podpiral odprto kodo in Java tehnologijo.

Bistveni cilj projekta AIDA je ustvariti podporno okolje za **varno komunikacijo in prenos elektronskih dokumentov**, ki predvidevajo ali zahtevajo **uporabo digitalnega podpisa** kot sredstva za avtentifikacijo. Z besedo administriranje mislimo v tem kontekstu na upravljanje z elektronskimi dokumenti, ki bodo postali popolni nadomestki klasičnih papirnih dokumentov. Torej ustvarjanje, pošiljanje, sprejemanje, razvrščanje, shranjevanje, časovno potrjevanje in digitalno podpisovanje e-dokumentov.

Uporabnike takih storitev najdemo predvsem v sferi javne uprave na področju poslovanja občanov z javno upravo oziroma poslovanja podjetij z javno upravo kakor tudi znotraj same javne uprave. Seveda pa je spekter uporabe različnih e-servisov zelo širok tudi na področju podjetništva in AIDA platforma predstavlja orodje in okolje za podporo različnih e-servisov.

Inovativni aspekt AIDA tehnološke rešitve temelji na tehnologiji WYSIWYS – What You See Is What You Sign (kar vidiš, podpišeš), ki nam zagotavlja, da dokument, ki smo ga digitalno podpisali, ne vsebuje nikakršnih dodatkov ali podatkov, ki jih nismo želeli uporabiti.

Za digitalno podpisovanje uporabljamo kvalificirana digitalna potrdila priznane certifikatne agencije (sistem PKI – public key infrastructure – tehnologija javnega ključa), ki so lahko shranjena na pametni kartici oziroma na drugih primernih medijih (Štern, 2002).

2.2. Od ideje do pogodbe – presoja postopka

Snovalci projekta AIDA so ugotovili, da lahko za izvajanje projekta pridobijo sredstva na 5. okvirnem programu EU, ki je bil aktualen od 1998–2002. Na straneh CORDIS [URL: <http://www.cordis.lu/fp5/>] še danes najdemo informacije o 5. okvirnem programu in ravno tako so si s tem virom pomagali snovalci projekta AIDA, ko so preučevali njegovo strukturo.

Tematski programi 5. okvirnega programa so bili naslednji:

- kakovost življenja in ravnanje z življenjskimi viri,
- uporabniku prijazna informacijska družba,
- spodbujanje konkurenčnosti in trajnostne gospodarske rasti,
- energija, okolje in trajnostni razvoj.

Horizontalni programi pa so bili naslednji:

- spodbujanje mednarodnega znanstveno-tehnološkega sodelovanja v Evropi,
- spodbujanje inovativnosti in udeležbe malih in srednjih podjetij,
- razvoj raziskovalnega kadra in poglobljanje socio-ekonomskih znanj.

Ugotovili so, da bi projekt lahko prijaviли znotraj tematskega programa **Uporabniku prijazna informacijska družba** (User-friendly Information Society – IST), ki je namenjen raziskavam in tehnološkemu razvoju s poudarkom na informacijski tehnologiji oziroma na naslednjih področjih: informacijski procesi, komunikacije in multimedijske tehnologije (Bitežnik, 2001, str. 4).

V teoretičnem delu diplomske naloge sem opisala korake, ki jih moramo opraviti od ideje do pogodbe, ko se prijavljamo na razpise 6. (oziroma 5.) okvirnega programa. To je idealno zaporedje korakov, toda v realnosti ni vedno tako. Po teoriji naj bi se projekt od ideje naprej razvijal na ta način, da snovalci temeljito pregledajo strukturo okvirnega programa, v naslednjem koraku pa že izberejo instrument, sestavijo konzorcij in skupaj s partnerji poiščejo ustrezní razpis.

Seveda temu ponavadi ni tako. V pogovoru z ljudmi, ki se ukvarjajo s 6. okvirnim programom (v veliko pomoč mi je bil g. Beno Štern), in po udeležbi na seminarjih sem izvedela, da je dejansko zaporedje korakov drugačno. Različna podjetja se postopka lotijo na različne načine, skoraj nikoli pa vnaprej ne sestavijo konzorcija in šele nato iščejo ustrezní razpis.

Ponavadi snovalec ideje poišče razpis, na katerega bi se rad prijavil, in prouči razpisne pogoje. Za sodelovanje na razpisih 5. in 6. okvirnega programa je potrebno sestaviti konzorcij, ki bo izvajal projekt. To pomeni, da podjetje *najprej* preuči razpis, *nato* pa sestavi konzorcij, saj je ta eden od pogojev sodelovanja. Šele v naslednjem koraku pa se podjetje odloči, kateri instrument bo uporabilo za izvajanje projekta.

Po moji presoji je bil postopek 5. okvirnega programa v tem koraku mnogo enostavnejši od postopka 6. okvirnega programa. Instrumenti 6. okvirnega programa so namreč vezani na konkretne razpise. Če pojasnim s primerom: ko poiščemo razpis s področja, ki nas zanima, je zanj instrument, za katerega je razpis odprt, že točno opredeljen. Tako je na primer določeno, da je konkretni razpis namenjen le SSA oziroma specifičnim podpornim akcijam znotraj posameznega področja.

V 5. okvirnem programu pa postopek ni bil tak, da razpis opredeljuje instrument. Bilo je namreč tako, da smo znotraj razpisa lahko izbirali med različnimi instrumenti. To so:

- "Shared-cost actions" – raziskovalni in tehnološko razvojni projekti, demonstracijski projekti, kombinirani projekti, kooperacijski raziskovalni projekti malih in srednjih podjetij in spodbude malim in srednjim podjetjem,
- "Training fellowships" – sistem štipendij Marie Curie,
- "Research training networks" – tematske mreže, združevanje projektov v skupine,
- "Concerted actions" – skupne akcije,
- "Accompanying measures" – spremljajoči ukrepi.

Realnost je torej ponavadi daleč od tega, da bi podjetje najprej izbralo instrument in šele nato oblikovalo konzorcij in poiskalo ustrezni razpis. Ponavadi je želja po zunanjem (so)financiranju projekta tako močna, da prijavitelji najprej poiščejo razpis, nato pa naredijo "vse, kar je potrebno", da sredstva pridobijo. Razumljivo je, da je 6. okvirni program sestavljen tako, da razpis vnaprej definira instrument, saj Evropska komisija tako lažje uresničuje svoje cilje in usmerja izvajanje projektov v zeleno smer.

Na razpise 5. okvirnega programa je bilo prijavljenih veliko malih projektov. Zato je po mojem mnenju poteza, da imamo v 6. okvirnem programu instrumenta "mreže odličnosti" in "integrirani projekti" (ki spodbujajo velike projekte) ter instrumente direktno vezane na razpise, naravnost odlična.

Če pogledamo nadaljnje zaporedje korakov, ki jih predlaga portal CORDIS, ugotovimo, da razpisu sledi pregled in razumevanje delovnega programa, navodil za prijavitelje, priročnika za ocenjevanje in obrazcev. To je seveda nujen korak za uspešno prijavo, zato se ga podjetja ne smejo izogibati. Dokumente preučimo zato, da ugotovimo "*konkretne znanstveno-tehnološke, ekonomske in sociološke cilje vsake tematske prioritete, saj je v delovnem programu opisano ozadje tematske dejavnosti in podana natančna tehnološka vsebina te dejavnosti*". Iz navodil za prijavitelje pa se informiramo o "*vlogi ocenjevalcev in postopku ocenjevanja*".

Razlog, da sem določene dele stavkov napisala poševno, je seveda ta, da je to opis dokumentov s strani Evropske komisije.

To, kar poudarjajo ljudje, ki se z okvirnimi programi ukvarjajo že dlje časa, pa je druga plat medalje, ki jo tudi sama rada večkrat poudarim: **politiko, delovni program, navodila za prijavitelje in navodila za ocenjevalce moramo prebrati predvsem zato, da ugotovimo, ali je predlog projekta dovolj dobro predstavljen.** Projekt je namreč lahko še tako odličen in popoln, a če ga ne znamo predstaviti tako, da v ocenjevalcu vzbudimo zanimanje, izgubi svojo predstavitveno vrednost in možnost pridobitve sredstev. To je glavno in najpomembnejše vodilo, ki nas uči, da moramo te dokumente zares natančno prebrati in vlogo naše prijave prilagoditi in preoblikovati v skladu z njimi.

Kaj pa projekt AIDA? Tudi snovalci projekta AIDA so izvedli projekt po "alternativnem" zaporedju korakov. Ko so se seznanili s strukturo 5. okvirnega programa, so natančno preučili politiko EU in poskusili ugotoviti, ali je ta v skladu z razvojnimi cilji projekta (torej so storili še dodaten preskok skozi faze!). Nato so preučili še delovni program, v katerem so zapisani predvideni datumi razpisov. To se mi zdi odlična poteza, saj so se tako vnaprej pripravili na to, kar pride, in so se lahko lotili vmesnih (zelo pomembnih) korakov.

Sledila je sestava konzorcija, v katerega so se povezali partnerji iz različnih držav, ki so prikazani v Tabeli 4.

Tabela 4: Seznam partnerjev, ki so sodelovali pri projektu AIDA

SESTAVA KONZORCIJA			
Številka	Naziv partnerja	Kratica partnerja	Država
1.	Infonova EDV Informationstechnologie und Systementwicklung Gesellschaft mbH	INFONOVA	Austria
2.	Politecnico di Torino	POLITO	Italy
3.	Hewlett Packard	HP	France
4.	Institut für Angewandte Informationsverarbeitung und Kommunikationstechnologie, TU Graz	TUG	Austria
5.	Mestna občina Celje	MOC	Slovenia
6.	Pospeševalni center za malo gospodarstvo - Euro Info Correspondence Center Ljubljana	PCMG-EIC	Slovenia
7.	Ministry of Economic Affairs	Trade Point Slovenia	Slovenia
8.	Informatica e Telecommunications	I&T	Italy
9.	SINERGIJA, razvoj, marketing lokalnih skupnosti, posredništvo, izobraževanje in svetovanje, d.o.o	SINERGIJA	Slovenia

Vir: AIDA Technical Annex 1 – Description of Work, 1999.

Sodelovala so tudi štiri slovenska podjetja, koordinator projekta pa je bilo že večkrat omenjeno avstrijsko podjetje INFONOVA. Podjetja so se smiselno dopolnjevala.

V okviru projekta se razvijajo poleg programskih tudi strojne rešitve, med katerimi leži poudarek predvsem na tehnološko novorazvitih mobilnih napravah (dlačnikih) podjetja Hewlett Packard. Ti bodo omogočali brezžični dostop do omenjenih storitev in digitalno podpisovanje elektronskih dokumentov ter na ta način ugodili zahtevam tudi najstrožjih zakonskih predpisov o elektronskem poslovanju in digitalnem podpisovanju dokumentov. Tehnologija WYSIWYS (kar vidiš, podpišeš) se razvija v sodelovanju Tehnične univerze v Gradcu in nosilca projekta, testna faza pa bo potekala v Celju pod vodstvom Zavoda za informatiko Mestne občine Celje ter v Torinu pod vodstvom politehnične fakultete v Torinu. V Rimu bo delo koordiniralo podjetje I&T.

Pomemben partner v projektu je Direkcija RS za poslovno informacijsko središče – Trade Point, katerega vloga pri projektu je priprava testnega elektronskega servisa za javna naročila. Sprotno spremljanje napredka v projektu in koordinacija s projektnimi cilji ter informiranje javnosti je v domeni Pospeševalnega centra za malo gospodarstvo iz Ljubljane (Štern, 2002).

Konzorcij je tako bil pripravljen na prihajajoče razpise (še enkrat se spomnimo, da so že vnaprej preučili delovni program!), tako da so izbrali ustrezn instrument (Shared-cost RTD), in ko je bil razpis objavljen, so pripravili prijavo in "zmagali".

Projekt je trajal 27 mesecev – začel se je 1. 1. 2000, končal pa 31. 03. 2002. "Stal" je 3,79 mio EUR, preko razpisa pa je pridobil 2,17 mio EUR (IST Project Fact Sheet, Advanced Interactive Digital Administrations, 2003) oziroma 57 % vrednosti projekta.

Menim, da so se snovalci projekta AIDA odlično lotili prijave na 5. okvirni program, ki že sama po sebi predstavlja mali projekt. Kljub temu da so navodila za postopek prijave drugačna, sem prepričana, da je konzorcij izbral odlično rešitev. **Najprej so preučili delovni program, se vnaprej uspešno pripravili na prihajajoče razpise in nato pripravljali prijavo v skladu z navodili, dokler ni bila pisana na srce ocenjevalcem.**

IV. SKLEP

V diplomskem delu sem želela nazorno predstaviti 6. okvirni program. V ta namen sem v teoretičnem delu obravnavala postopke prijave na razpise, praktični del pa sem namenila analizi pomembnih statističnih podatkov o sodelovanju Slovenije na razpisih 5. in 6. okvirnega programa.

Za začetek je pomembno znati umestiti preučevani program v množico programov Evropske unije. Le-te namreč delimo na centralizirane ali komunitarne in decentralizirane programe. Ugotovila sem, da 6. okvirni program uvrščamo med centralizirane ali komunitarne programe, kamor spadajo tudi LIFE III, eVsebine in Leonardo da Vinci II.

Takoj za tem me je zanimala zgodovina in razlike med preteklimi okvirnimi programi. Osredotočila sem se predvsem na tri primerljive kategorije: zanimal me je obseg sredstev, prioriteta področja ter področje, ki mu je bil v konkretnem okvirnem programu namenjen največji poudarek. Moje ugotovitve so, da programi potekajo po neprekinjenem časovnem zaporedju. Po tem kriteriju malo izstopa tretji okvirni program, ki so ga sprejeli že leta 1990, v času trajanja drugega okvirnega programa. Obseg sredstev se je v vsakem okvirnem programu povečal, prioriteta področja pa so prilagajali takratni situaciji. Najpogosteje je bilo poudarjeno področje informacijske družbe in komunikacijskih tehnologij. Ugotovila sem tudi, da je za 6. okvirni program izjemnega pomena ideja, ki so jo sprejeli voditelji držav članic Evropske unije na zasedanju Evropskega sveta v Lizboni leta 2000, in sicer da bi v Evropski uniji ustvarili najbolj dinamičen in na znanju temelječi ekonomski prostor na svetu (ERA) in ravno 6. okvirni program izvaja to novo skupno evropsko raziskovalno politiko.

Po umestitvi 6. okvirnega programa med ostale evropske programe ter v zgodovinski ovir, sem želela spoznati in nazorno predstaviti njegovo strukturo. Na razpise se lahko prijavljamo v okviru treh glavnih sklopov dejavnosti: integracija ERA, strukturiranje ERA ali utrditev temeljev ERA. Del 6. okvirnega programa pa je tudi program Euratom, ki je namenjen raziskovalnim in izobraževalnim dejavnostim na področju jedrske energije.

Nadaljevala sem z instrumenti programa in ugotovila, da je "Instrument" pojem, ki ne označuje način izvajanja projekta. V 6. okvirnem programu imamo na voljo naslednje instrumente: integrirani projekti - IP, mreže odličnosti - NoE, skupno izvajanje nacionalnih raziskovalnih programov po 169. členu ustanovitvene pogodbe držav članic, posebni ciljni raziskovalni in inovacijski projekti - STREP, koordinacijske aktivnosti - CA, posebne podporne aktivnosti - SSA, posebni raziskovalni programi za majhna in srednja podjetja (CRAFT, CR), posebni programi za promocijo raziskovalne infrastrukture ter Marie Curie dejavnosti za mobilnost, izobraževanje in odličnost.

Struktura 6. okvirnega programa je zelo jasna in na prvi pogled nudi le omejene možnosti za sodelovanje. Kaj hitro sem ugotovila, da lahko na posamezni projekt gledamo z več zornih kotov in ga imamo možnost z dobrim pristopom prijaviti na različna področja.

Največji poudarek je na integraciji ERA, ki mu je namenjenih kar 82 % sredstev programa (brez Euratom). V tem sklopu pa je največji poudarek na prioritetnem področju tehnologije informacijske družbe, ki mu pripada dobrih 31 % sredstev. Pri prijavih na razpise imamo na voljo več instrumentov, ki nam ponujajo številne možnosti sodelovanja v programu in povezovanja s podjetji na odličnih projektih. Za razliko od 5. okvirnega programa so zdaj instrumenti vezani na konkretni razpis, torej pri izbiri več nismo tako svobodni. Instrumenti se razlikujejo po namenu in ciljnih ter po odstotku sredstev, ki ga EU prispeva k stroškom. Za boljše razumevanje programa sem priporočila nekaj odličnih virov, predvsem portala CORDIS in RTD.

Nadalje sem preučila zaporedje korakov od projektne ideje do pogodbe in jih predstavila v obliki kratkega vodnika z nasveti. Zaporedje, ki ga predlaga uradna stran 6. okvirnega programa (portal CORDIS) je naslednje: projektna ideja, zbiranje informacij, pregled strukture 6. okvirnega programa, izbor instrumenta, sestava konzorcija, iskanje razpisa, razumevanje delovnega programa, navodil za prijavitelje ter priročnika za ocenjevanje, razumevanje modelov pogodbe in finančnih navodil, sistema oddaje prijav ter postopka ocenjevanja prijav, ki mu sledi postopek pogajanj ter podpis pogodbe.

V praktičnem delu sem analizirala nekaj statističnih podatkov in z njihovo pomočjo ocenila uspešnost sodelovanja Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu EU. Ugotovila sem, da je Slovenija v 5. okvirnem programu, ki je potekal od leta 1998 do 2002 imela 33 % uspešnost, kar je nad evropskim povprečjem, ki je znašalo 29 %. Viri pripisujejo uspeh 1,51 % BDP, ki ga je Slovenija leta 2000 vlagala v raziskave in razvoj, kar je blizu evropskega povprečja (1,92 % leta 1999). Menim, da je velik del uspeha povezan tudi z odličnimi promocijskimi aktivnostmi in dobrim delovanjem sistema nacionalnih kontaktnih oseb. V razmislek pa je vprašanje, ali je uspešnost Slovenije rezultat dolgo kopičenega znanja, ki smo ga zdaj "prodali" in ga lahko "zmanjka". Mislim, da predpostavka ne drži, ker živimo v zelo inovativnem okolju in so podjetja in institucije vse bolj seznanjene z možnostmi, ki jih ponujajo okvirni programi, in se jih učijo izkoriščati. Pravilnost predpostavke pa bodo verjetno pokazali rezultati prijav na nadaljnje razpise 6. okvirnega programa. Podatki, ki jih imamo na voljo za 6. okvirni program, so podatki o projektih, prijavljenih na prve razpise (prvi klic), ki so imeli zaključne roke konec marca oziroma aprila 2003. Sumarni podatki kažejo na 15 % uspešnost Slovenije, kar je manj kot v 5. okvirnem programu, a je še vedno blizu povprečja (18 %). O uspehu je zgovoren tudi podatek o neuradnem finančnem "iztržku" za leto 2003, ki naj bi bil 4,5 krat večji od vplačanega finančnega prispevka.

Če povzamem: iz dostopnih podatkov sem ugotovila, da je imela Slovenija dober pristop k prijavih na razpise 5. okvirnega programa in nadpovprečne rezultate v primerjavi z ostalimi udeleženci. Analizirala sem optimistične in skeptične poglede na rezultate v 6. in bodočih okvirnih programih ter prišla do zaključka, da je veliko razlogov za optimizem.

Kljub optimizmu, ki jih prikazujejo statistični podatki, me je zanimalo, ali Slovenija s sodelovanjem v programih deluje skladno s svojimi razvojnimi usmeritvami, ki sem jih preučevala s pomočjo Poročila o razvoju 2004 in Strategije gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006 (SGRS). Ugotovila sem, da so prijave slovenskih projektov na prioritetnem področju informacijskih tehnologij (ki mu je dan največji poudarek) vsekakor v skladu z razvojnimi usmeritvami Slovenije. Večjo težavo predstavlja dejstvo, da so zanemarjena mala in srednja podjetja ter da obstaja problem nepovezanosti javnega raziskovalnega in podjetniškega sektorja.

V praktični del sem vključila tudi podpoglavje o spremembah, ki so nastopile po 1. maju 2004, ko je Slovenija vstopila v Evropsko unijo, ter analizo primera iz Slovenije. V vsebinskem pogledu se z našim članstvom v EU pri sodelovanju v 6OP ni nič spremenilo, v finančnem pogledu pa je razlika le ta, da finančnega prispevka od leta 2004 dalje ne plačujemo posebej, pač pa v sklopu enotnega prispevka za EU. Kar se tiče napotkov za prijavo projektov na razpise 6. okvirnega programa, sem ugotovila, da so tudi alternativne poti lahko dobre, če ne celo boljše od predlaganih. Lep primer je projekt AIDA, ki so ga snovalci popeljali od projektne ideje do pogodbe po odlični poti. Namesto predlagane poti so izbrali drugo zaporedje korakov. Ko so se seznanili s strukturo 5. okvirnega programa, so natančno preučili politiko EU in ugotovili, ali je ta v skladu z razvojnimi cilji projekta. Do tu je postopek skorajda identičen, toda snovalci projekta AIDA so nato takoj preučili delovni program, v katerem so zapisani predvideni datumi razpisov. To je zares odlična poteza, saj so se tako vnaprej pripravili na to, kar pride, ne pa šele ob pisanju predloga projekta. Sledila je sestava konzorcija, v katerega so se povezali partnerji iz različnih držav, med njimi tudi štirje iz Slovenije. Konzorcij je tako bil že pripravljen na prihajajoče razpise, tako da so izbrali ustrezn instrument, in ko je bil razpis objavljen, so pripravili prijavo in "zmagali". Projekt je trajal 27 mesecev – začel se je 1. 1. 2000, končal pa 31. 03. 2002. "Stal" je 3,79 mio EUR, preko razpisa pa je pridobil 2,17 mio EUR (IST Project Fact Sheet, Advanced Interactive Digital Administrations, 2003) oziroma 57 % vrednosti projekta.

Zaključim lahko, da brez poznavanja vsebine 6. okvirnega programa težko razumemo, kako se lotiti postopkov prijave na razpise in kako ravnati, če le-ti ne potekajo po vnaprej določenem zaporedju. Kljub navidezni zapletenosti vsebin in pojmov stoji za imenom 6. okvirni program jasna struktura z izbranimi instrumenti, postopki dela in podrobnimi navodili za prijavitelje. Mislim, da sem s strnjenim prikazom značilnosti programa prispevala k boljšem razumevanju le-tega in osveščanju bralcev o tej možnosti (so)financiranja projektov.

LITERATURA

1. Bitežnik Tanja: **Peti okvirni program EU**. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. 2001. 122 str.
2. Flander Alenka: **Program Leonardo da Vinci - laboratorij inovacij na področju izobraževanja in usposabljanja**. Finance-on.net, 7.01.2004.
3. Kavaš Damjan: **Slovenski nacionalni inovacijski sistem v primerjavi z nacionalnimi inovacijskimi sistemi v izbranih državah Evropske unije**. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. 1998. 112. str.
4. Kenney Saša: **Evropski programi za mala in srednja podjetja**. Finance-on.net, 5.11.2003.
5. Tušar Livija: **Vodenje financ v projektih 6. okvirnega programa EU**. Finance-on-net, 4.02.2004.
6. Usenik Hedvika: **Znanstveno-tehnološka in inovacijska politika Evropske unije in njen vpliv na Slovenijo**. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. 2000. 117 str.
7. Zalaznik M. Alenka: **Pridobivanje sredstev EU - kaj in kako? Vsekakor resno**. Finance-on.net, 5.11.2003.

VIRI

1. **6. okvirni program EU (2002-2006)**.
[URL: <http://www.rtd.si/slo/6op/predstavitev.asp>] 12.01.2003.
2. **AIDA Technical Annex 1 – Description of Work**. 1999. 55 str.
3. Babič Albin: **Statistični podatki o sodelovanju Slovenije v 5. in 6. okvirnem programu EU**. Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, 2004.
4. **Bilten**. Bruselj: Slovensko gospodarsko in raziskovalno združenje Bruselj.
[URL: <http://www.sbra.be/bilten04-04.pdf>], 15.04.2004.
5. Commission of the European Communities: Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – **Towards a European research area**.
[URL: ftp://ftp.cordis.lu/pub/documents_r5/natdir0000001/s_1372005_20010125_143514_C001190en.pdf] Bruselj: 18. januar 2000. 38 str.
6. **European Research Area**.
[URL: <http://www.cordis.lu/era/>], 2.03.2004.
7. **European Union RTD – Introduction**.
[URL: http://www.cordis.lu/en/src/f_007_en.htm], 26.04.2000.

8. **Fifth Framework Programme.**
[URL: <http://www.cordis.lu/fp5/>], 29.03.2004.
9. **Finančna navodila za prijavo in izvajanje projektov 6. okvirnega programa EU.**
[URL: <http://www.rtd.si/slo/6op/gradivo/inc/Financna-navodila-za-prijavo-in-izvajanje-proj-6op.doc>], 24.03.2004.
10. **Guidance Notes for Evaluators – FP6 Priority 5, Food Quality and Safety.**
[URL: ftp://ftp.cordis.lu/pub/fp6/docs/calls/food/e_ge_200301_en_pdf.zip], november 2003.
11. **Guide for Proposers – Priority 2, Information Society Technologies.**
[URL: ftp://ftp.cordis.lu/pub/fp6/docs/calls/ist/b_pgss_200202_en_pdf.zip], marec 2003.
12. **How to participate in FP6 – Answering a call for proposals.**
[URL: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/flash/epss_en.swf], 22.03.2004.
13. **IST Project Fact Sheet, Advanced Interactive Digital Administrations.**
[URL: http://dbs.cordis.lu/fep-cgi/srchidadb?ACTION=D&CALLER=PROJ_IST&QF_EP_RPG=IST-1999-10497], 22.09.2003.
14. Leonardo da Vinci: **The Leonardo da Vinci programme, pillar of lifelong learning.**
[URL: http://www.europa.eu.int/comm/education/programmes/leonardo/leonardo_en.html], 2.10.2003.
15. **LIFE – III.**
[URL: <http://www.europa.eu.int/comm/environment/life/life/index.htm>], 9.02.2004.
16. **Mala in srednja podjetja v 6. okvirnem programu.**
[URL: http://www.mg-rs.si/razvoj_podjetniskega_sektorja/znanje_za_razvoj/mala_in_srednja_podjetja.php], 26.05.2004.
17. **Osnutek zaključkov in priporočil posvetovanja "Slovenija, lizbonska strategija in barcelonski cilji".** Slovensko gospodarsko in raziskovalno združenje.
[URL: <http://www.sbra.be/zaklj-posliz.doc>], 26. maj 2004.
18. Polajnar Peter: **6. okvirni program.** Ministrstvo za gospodarstvo, 2003.
19. **Poročilo o razvoju 2004.** Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
[URL: <http://www.sigov.si/zmar/projekti/pr/2004/pr-04.pdf>], marec 2004.
20. **Pridobivanje nepovratnih sredstev EU.** Seminar in delavnice. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, januar 2004.
21. **Program eVsebine.**
[URL: <http://mid.gov.si/>], 10.02.2004.
22. **Rezultati prijav na prve razpise 6. okvirnega programa EU.**
[URL: <http://www.rtd.si/slo/6op/obvestila/03/rezult-prijav-prve-razp-110903.asp>], 11.09.2003.
23. **Sistem strukturnih skladov Evropske unije.** Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj.
[URL: <http://www.gov.si/svrp/3str/pdf/sistem-strukturnih-skladov.pdf>], 12.02.2004.

24. **Sixth Framework Programme.**
[URL: <http://fp6.cordis.lu/fp6/home.cfm>], 19.03.2004.
25. **Sixth Framework Programme – Checklist for a Consortium Agreement.**
[URL: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/working-groups/model-contract/pdf/checklist_en.pdf], 31.03.2003.
26. **Slovenia FP5 proposal success rate the highest among CEECs.**
[URL: http://www.welcomeurope.com/news_info.asp?idnews=681], 16.09.2002.
27. **Slovenian Participation in the projects of the Fifth Framework Programme.**
[URL: http://dbs.cordis.lu/fep/FP5_MS/ms_si_en.html], 26.05.2004.
28. **Slovenija in Evropska unija – o pogajanjih in njihovih posledicah.** Služba Vlade RS za evropske zadeve, Urad Vlade RS za informiranje. Domžale, Urad Vlade RS za informiranje, april 2004.
29. **Slovenia in the ERA – Benchmarking National Research Policies.**
[URL: <http://www.rtd.si/eng/era/aktivnost/nrp/predstavitev.asp>], 3.03.2004.
30. **Slovenija v Evropskem raziskovalnem prostoru (ERA).**
[URL: <http://www.rtd.si/slo/era/predstavitev.asp>], 11.02.2003.
31. **Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006 – mehanizmi za doseg ciljev strategije.** Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
[URL: <http://www.sigov.si/zmar/projekti/sgrs/pdf-p/3.pdf>], junij 2001.
32. Štern Beno et al.: **Projekt AIDA – napredna elektronska administracijska platforma v sferi uporabe elektronskih dokumentov in elektronskih servisov.** Prispevek za dogodek Dnevi javnih naročil, 2002.
33. **The European Union Solidarity Fund.**
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/g24217.htm>], 8.01.2003.
34. **Uspešno prijavljanje projektov v 6. okvirnem programu EU.** Seminar. Ljubljana: Institut Jožef Stefan, Center za prenos znanja na področju informacijskih tehnologij, marec 2004.